

1938.7.1

~~Valinnalla Linna~~
Keskräamatukogu

8
x
7
1
3
7.

MULEVIRU

RAUJAD

SISUKORD: A. H. Tammsaare soov tulevikuradalastele. A. H. Tammsaare — Koolipõlve luuletusi. Rain Rebas — A. H. Tammsaare 60-aastane. Pääro Kressa — Vargamäe maile. Elsa Nurk — Suusasõit. Lumehelbeid langeb. J. Karu — Pühapäevane suusamatk. Remi Milk — Valluta õnnel Benita Brambat — Meie luule vanameister Jakob Liiv süngitati maamulda. Elsa Nurk — Suuskadel talvises looduses. J. Karu — Suuskur. Vaike Vällämäe — Jäljed lumes. Enrik Ilmre — Seiklusi suusaretkel. Tiina Varang — Lumi langeb. Heino Ahven — Aovalgusel. Evi Toomaru — Katkendeid päevikust. Ajusport. L. Rimmel — Valgeil teil. Ringvaade. Loodussõbra nurk. Rahvusvahelise Õpilaste Kirjavahetuse Büroo teateid.

Kriitika.

K a a s — M. Kesslerilt.

GÜMNAASIUMI-, KESK-JA KUTSEKOOLI-
NOORSOO AJAKIRI

„TULEVIKU RAJAD“

veebruarikuu nr. ilmub 20. veebr. 1938. a.

VABARIIGI 20. AASTAPÄEVA
JUUBELINUMBRINA

Sellesse numbrisse palutakse saata kaastöö
hiljemalt 10. veebruariks 1938. aastal

TULEVIKU RAJAD

EESTI GÜMNAASIUMI-, KESK- JA KUTSEKOOINOORSOO AJAKIRI

III aastakäik

Jaanuarikuu

Nr. 24

*Juubilaris soov tulevikuradadele**Otsid juhti, tuge. — otsi iseennast,**See on kindlam sõbrast, õest, nennast.**9. 7. 34.**A. H. Tammsaare.*~~Tallinna Linna
Keskraamatukogu~~

A. H. TAMMSAARE

Koolipõlve luuletusi

Teatavasti hakkas A. H. Tammsaare õige varakult katsetama meie luulepõllul. Oma esimesed laulud septses ta Prümli vallakoolis ja Väike-Maarja kihelkonnakoolis. Tammsaare tagus tollal üsna rütmikaid värsse. Kaasõpilased, kes tundsid suurt huvi tema laulude vastu, käisid salaja tema lauluvihikuid lugemas.

Avaldame allpool mõned näited A. H. Tammsaare esimestest luuletustest, mis valgutavad meie tänapäeva kirjanduse suurmeistri koolipõlve meeleolusid ja unistusi. Seni pole need laulud trükitis ilmunud.

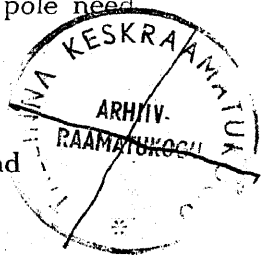
MIKS?

Miks rahva rõõmu mina
Ei iial kalliks pea?
Miks seda teen, oh kuule,
Kes seda veel ei tea.

Kui rohkem rõõmu tundvad
Nad tühjest naljadest,
Siis seda rohkem nemad
On langend kõrval teest.

Mis paistab rahva rõõmust?
Mis muud, kui surnud meel,
Nad omast raskest unest
Nüüd pole ärgand veel.

Kui näen rõõmustavat
Mõnd vaimu otsata,
Siis on, kui hüüaks mulle:
„Oh, tule päästa sa!“

Oh, kuidas päästan mina,
Kes ise vaevlen ka,
Kuid siiski orja vaimu
Sa looda kaduma.

Kui Taara uuest' hiies
Kord aset võtma saab,
Kui Turris vaenuväed
Kõik ükskord pakku a'ab.

Siis eesti meeste meeled
Ei kõnni orja teel,
Siis Taara hiis ka tuules
Kord rõõmsalt kohab veel.

MINU KODU.

A. H. Tammsaare ei saanud pidevalt koolis käia, sest ta pidi vahetevahel isatalus töötama. Eriti raske oli tal pääseda Tartu gümnaasiumi. Hoolimata korduvaist palveist ei tulnud isa ta südamesoovidele vastu. Kaotanud viimse lootuse edasiõppimise võimalustesse, luuletas Tammsaare 1897. a. kurvatoonilise laulu „Minu kodu“.

Mull' paistad kaugelt kuusik silma,
Sind väljamägi näen ka,
Ma lähen nagu teise ilma,
Rind hakkab rõõmsalt tuksuma.

Nüüd kuusik hüüab kaugelt valus
Ja väljamägi parastab,
Ja välja otsas kasesalu
Mu viimsed rõõmud purustab.

Ma näen sind varsti isamaja
Ma näen sind koppel, lepik ka,
Mull' mäelt paistab jõgi silma,
Sind jälle võin ma tereta'.

Mu isamaja ukсед näitvad
Mull' olema kui hauasuu,
Kus sisse tahavad nad matta
Mu mõtted, nõuded, liha, luu.

Mis kuulutab mull' kõrge kuusik?
Mis väljamägi töötab?
Kas elu tee on magus maasik?
Või mure ta peal pesitab?

Oh taganege kaugel', kaugel',
Ma tahan ilma rännata.
Mul valus pisar paisub laugel:
Mu soovid peavad surema.

Mis lubab vilets isamaja?
Kas jõgi kaugelt tervitab?
Tal kõik on, mis veel iial vaja,
Ta mind ka nagu meelitab.

Mu kodukoht, mu isamaja,
Mu õed, isa, ema ka,
Veel tehke, mis on teha vaja,
Veel võtke mind nüüd aidata.

Mul üürikeseks kaob ära
Mu mõte, kurbus, raske meel,
Mul sureb ihalduste kära,
Ma olen õnneline veel.

Ei valu iial või te tunda,
Mis pean mina tundma nüüd,
Ei sulg ja tint neid kurbi tunde
Või iial üles tähenda.

Kui kauaks? Varsti nagu paistab
Mul silma kadund lootused,
Mu hinges rõõmus olek peidab,
Sest tühjad on mu lootused.

Mu isamaa, mu kodukohad,
Teid jumalaga jätan ma.
Mul kodukaasik rõõmsalt kohad,
Kui tagasi saan tulema.

MIS MEELDIB MULLE?

Mu kodu ümbrus mulle meeldib.
Miks meeldib ta — ei tea ma.
Ta ümbruses mu mõte selgib
Nii lahkeks, rõõmsaks korraga.

Mull' meeldib kõrge väljamägi,
Kust eemale võin vaadata.
Mull' meeldib sääse, parmu vägi,
Mis sigib soodes huljana.

Mull' meeldib aed, mis, kambri otsas:
Ta puud ja põõsad ilusad.
Mull meeldib kõndimine metsas:
Seal armsad mõtted tekivad.

Mull' kaasik välja otsas meeldib,
Ei kuusik meeldi vähemgi,
Seal kõndides mu hinge tungib
See aeg, kus ma ei tunnudki,

Mis hüüab rahvas kurvastuseks?
Mis tähendab see sõna rõõm?
Ka pehmed sood mull' rõõmustuseks:
Sealt tõuseb õhtul udu sõõm.

Ka jõgi jookseb luhast läbi
Nii pehmeis, kuivis kallastes.
Tal paistab silmis nagu häbi
Siin üle luha vaadates.

Kui käin Su kaldal — kiigud tasa,
See väga meelega järel mul,
Kuid tasa ütleva pean kaasa,
See võõrale ei meeldi küll.

Mu kodu ümbrus kõik seal, väga
Mul meeldivad nii otsata.
Siin rõõmustud ma olen hääga,
Mu süda rahul koduga.

MISPÄRAST?

Miks sured sa, mu vaim, mu mõte
Siin suurtes, kõrgeis majades?
Miks kaod magus ettevõte,
Kui mingit taga ajades.
Vist majad kitsad, tuimad loodus-
kärast,
Siis vaikid, mu vaim, sellepärast.

Ei ilma toredus või vaimu tõsta
Mul vaimustuses tormama.
Mis inimeste kunst on selle vasta,
Mis looduses on näha keelmata:
Seal lilled, puud, välk, pikse-
raksatus
Ja pilved, tuul, koit — päeva
hakatus.

Mil suigun jälle, mets, su süles
Ja vabalt hingana magusalt,
Mil võin ma tõsta silmad üles
Ja pilku saata lustikalt
See surveilma lahke, pehme sülle,
Kust terve loodus naerab vastu mulle.

Kui lahkelt kohises mets mulle,
Veel mäletan ma selgesti
Ja usalduses andsin talle
Mu mõtted teada täiesti.
Kus on mu usaldus, mu kallid
mõtted?

Mets hoiab neid kui pühad et-
tevõtted.

Nüüd kõrgelt aknast vaatan metsa
Ja õnneliselt tuksub rind.
Jah, tuksub rind, sest juba varsti
Ma lasen tõusta metsas sind.
Veel oota vähe, kõik saab täide,
Mis külge panin sind ma köide.

A. H. Tammsaare 60-aastane

„See oli läinud aastasaja kolmanda veerandi lõpul. Päike lähenes silmapiirile, seistes sedavõrd madalas, et enam ei ulatunud valgustama ei märke ronivat hobust, kes puutelgedega vankrit vedas, ei vankril istuvat noort naist ega ka ligi kolmekümnelist meest, kes kõndis vankri kõrval...“

Nii algab esimene köide meie rahvuslikust suurromaanist „Tõde ja õigus“, mille kohta raamatu tiitellehel on lugeda Baudelaire'i sõnu: „Imelises tundlikkuses mõõtmatuseni avardatud iga tühiseim lapsepõlve mure, iga väiksempi rõõm, saab hiljem kunstiteose aluseks täiskasvanule, ilma et see ise seda ette teaks.“

*

Me tunneme mitmesugust A. H. Tammsaaret: tema raamatute kaudu, tema artiklite kaudu, ja kui imelik see esialgu ka ei näi — tema käitumise kaudu.

Peamiselt tunneme siiski raamatute ja käitumise Tammsaaret, kuna artiklite Tammsaare harva ulatub õppurkonda; tal on selleks vahest liiga suuri ja raskeid probleeme lahendada ja need on arvatavasti mõeldud täisealistele. Niisiis jääme peatuma kahe juurde: raamatud ja käitumine.

Mida kõnelda Tammsaarest kui raamatuloojast?

Me teame ju kõik, et Tammsaare on „Tõe ja õiguse“, „Poisi ja liblika“ ja „Kõrboja peremehe“ autor. Millega siis aga erineb „Tõde ja õigus“ kõigist meie kirjanduse teistest toodetest ja miks on Tammsaarel eriline aukoht meie loovkirjanike peres? Nüüd olemegi jõudnud küsimuseni, mille juurde võime jääda peatuma.

Sest Tammsaare on tõesti eriline näide meie kirjanduses, ilma kellela oleksime poole vaesemad, kui mitte täiesti-vaesed.

Meie „Tõde ja õigus“ on samalaadne kui Hamsuni „Maa õnnistus“ ja Reymont'i „Talupojad“, see on suurteos, mida on nähtud ja ühtlasi tuntud, osates anda läbilõige teatud aastakümnetest Eesti elus, riivates seejuures kõigepealt maad, meie rahva tõelist ja põlist kirjandusliku inspiratsiooni allikat.

Tammsaare on osanud selles teoses Vargamäe soodele ja rabadele anda erilise tähtsuse; päris enesele märkamatuult lähevad seal aastad, olgugi et on mängus kõik, mis sama läbilõikena riivab ka tänapäeva põldurit, riivab tervet meie rahvast kui põlluharijat ja töötajat: töö ja toimetused, rõõm ja mure, saavutused ja kaotused, omavahelised ärplemised ja aina edasitõttav elu.

Tammsaare on usutav, meie rahvuslik suurmeister ja looja seal, kus ta kõneleb maast. Tema romaanid ja romaanikõited linnaelu miljööst võivad küll olla väga head, neist ei kõnele aga kunagi vastu see maa, mulla ja tööhigi hõng, mida tunneme „Mäetaguse vanades“, „Kõrboja peremehes“ ja „Tõe ja õiguse“ esimeses köites.

Jah, see „Tõe ja õiguse“ esimene köide on kuni tänaseni jäänudki meie ainulaadseks kirjanduslikuks saavutuseks ja piiblikuks!

*

S. Trei, RKTkool

„Heleda jaalega“ Krõõt põssatab põrsaid Pearu rukkist

Ma nägin kord teatris üksikuna koridoris pinginurgal istuvat meest ja kui ma ei eksinud tol korral, siis oli tegemist A. H. Tammsaarega. Keskmise kasvuga mees, väliselt tagasihoidlik, võib-olla isegi liiga.

Ma imestusin, miks ta valis just pinginurga, sest meie, nooredki, armastame meelsamini istuda pingi keskel kui nurgal.

Kuid siin vist ilmnebki see vaimu ja isikut tähistav vahekord: väline tagasihoidlikkus, tihti isegi liialdusse kalduv, ja sisemise vaimujõu suurus.

Sest kes kaldub arvama, et Anton Hansen Tammsaare on erak või elust muidu kõrvalejäänud, see eksib.

Kirjanikul peab kõikjale jätkuma nägemisosavat silma, ta peab eluga olema rohkem kontaktis kui iga harilik inimene, ta peab ise seda elu endas tundma ja tajuma, sest muidu ta ei saagi olla kirjanik ja hinnata elu oma mõõdupuuga. Ja jällegi tõsiasi: kusagilt mujalt pole vaadelda parem kui sealt, kus ise saab elus varjatuks jääda. Võib-olla see Tammsaare nii arvatud iseloomujoon on olnudki tema kirjandusliku edu ning suurepärase nägemisoskuse pant.

Ja kui natukenegi mõtleme, siis polegi nii väga imestamisväärne, kui A. H. Tammsaare jällegi ei võta osa oma sünnipäeva austamisaktusest.

Tema pole nähtavasti seltskondlike esinemiste ega paraadiinimene. Tema armastab rohkem istuda pinginurgal kui keskel, jäägu siis kirjanikule ka nüüd tema loomupärane harjumus ja tundeline moment.

Kuid meie ei saa minna mööda tema sünnipäevast, nagu seda teeb Tammsaare ise. Sest me oleme võlgased, me põrkume Tammsaares kokku ühe rahva suurima kirjanikuga. Me peame, õieti oleme kohustatudki pidama paraadi tema pärast, Tammsaare ise võibki jääda kõrvaltvaatajaks, nagu ta seda ikka ja alati on olnud.

Aga me kuidagi ei tahaks, et kuulus kirjanik tunneks end sel päeval üksikuna, see võib väliselt näida isegi nii, nagu polekski tal sõpru.

Sest meie, noored, austame ju Tammsaaret, tunneme (vähemalt tema raamatute kaudu) ja tunnustame teda ja tahaksime kõik kangesti olla selle suure mehe sõbrad. Ja me ei eksi, kui arvame, et ka Tammsaare on meie sõber.

Kuigi me koolis ega üldkorraldatavatel aktustel ei näe „Poisi ja liblika“, „Kõrboja peremehe“ ja „Tõe ja õiguse“ autorit — kuuekümnenda aastast Anton Tammsaaret, siis me ei pahandu, vaid lohutame ennast sellega, et me pole teda varemgi sellistel pidulikel sündmustel ega aktustel näinud. Sellest hoolimata aga teame, võib-olla sellest just tingituna, kindlasti ja hästi, kes on Tammsaare.

Ja oleme uhked, et meie rahval on nii andekas kirjanik.

PÄÄRO KRESSA,
Rakvere Gümnaasium.

Vargamäe maile

Sammun mäest üles hoonete poole, mis meenutavad Mäe ja Oru talu hooneid.

Hooned on mäel kui pihu peal näha. Mida kaugemale ja kõrgemale ma mäe mööda lähen, seda rohkem näen toda kümnete kilomeetriteni ulatuvat helerohelist sookalevit — madala helerohelise taimestikuga kaetud soid ja rabu üksikute mustade tuttidega, mis on üksikud suuremate leht- ja okaspuudega piiratud soosaared hoonete ja väljamägedega. Seda on näha, kuni silm seletab, — kuni sügavsinine taevas näib uduses kauguses ühte sulavat tolle sookaleviga.

Jõudes Tammsaare-Põhja talu värava ette, kuulen vaikselt hommikul üle soode, rabade ja väljamägede heledaid kirikukellade lööke, imelikult ning pühalikult kumisevaid ning

helisevaid, lainetavaid ning veerevaid pimm-pomme kuulen ma, kui ma seisan seal värava ees vahtrate all, kus kunagi samal pühal karjapoiss Eedi seisnud, kuuldes samu südamesse tungivaid helisid, pisaraid nõudvaid kellalööke.

Tammsaare-Põhja talul, kirjaniku kodukohal, on uus ja tore kahekordne elumaja. Kuid ka vana Peetri ehk Andrese ehitatud elumaja on veel alles. All soos paistavad kirjud lehmad ja kõhstavad kelli. Sead rui-gavad vana elumaja otsas olevas aias, kust nad ka karjatänavale võivad tuhnima minna.

Umbes kolmekümne-aastane naine liigub õues. Teretan ning küsin: „Kas siin on Mäe talu?“ Mäe talu! — kui hajameelselt ma küsida võin!

„Ah „Tõe ja õiguse“ Mäe või?“

„Jah-jah.“

„Seda küll.“

Naine seisatab veidi ja tõttab siis edasi uue maja poole.

Tammsaare-Lõuna talul ehk Orul on küll vanemad hooned, kuid neid on selle eest jälle rohkem kui Eesperel. Kinnist õue ja suurt korralikku aeda ümbritsevad hooned ja ikka jälle hooned. Palju õunapuid ja marjapõõsaid on sel „Vargamäe Tagaperel“. Päris mõisa rohuaed! Põhja talul on Lõuna talu kõrval vaid aiake.

Käin mitu korda neist Tammsaare taludest mööda, ilma et kohe õue lähen. Kõnnin ja silmitsen, vaatlen ja sammun. Kord Lõuna talust mööda minnes märkan vana aia taga umbes 18-aastast poissi. Imelikul kombel on see täielik Pearu totra pojapoja tüüp — võta või jäta. Iga tahes olen mina teda niisugusena kujutlenud: kõhn, nõrke, kaunis pikk, tuhmide sassis silmle langevate juuste ja imeliku tuima näoga. Ehk ongi too poiss Pearu algkuju, Jakob Sikenbergi kurikuulus poja-poeg?

Veel veidi uidanud, pöördun Tagaperre sisse, õue nimelt. Keda siis õiglasel ränduril pruugib kartal? Kui olen õuel veidi ringi vaadanud, avatakse punaka elumaja uks. Väljub väiklase kasvuga, paljakaetud peaga, umbes 60-a. mees. Ta talutab käekõrval ilusat väikest tumedasilmalist ja -juukselist tüdrukukest. Seejuures märkan, et ta näib nagu veidi lonkavat. Nad sammuvad mööda jalgteed minu juurde. Teretan kättpidi ja küsin, kas see on Tammsaare talusid ja kas tema on peremees.

„Jah, see on. Romaani järgi on ta Oru talu. Jah, ja mina olen selle patuse Pearu poeg.“

Seejuures märkan ta silmis ime-likku põlglikku varjundit. Ta jätkab: „Ega see kõik nii ilus ole, nagu kirjanik romaanis räägib. Seal on palju luulet ja valet. Ja seejuures on raamatu pealkiri veel „Tõde ja

õigus“. Säh sulle. See oleks pidanud olema kas „Tõde ja luule“ või ainult „Luule“. Isegi talu nimed on valesti pandud. Raamatu järgi peaks minu talu orus ja Hanseni talu mäe peal olema, ja nii ka nimed. Aga nagu isegi näete, on need talud mõlemad ühel tasemel. Ainult õige vähe on minu talu madalamal.“

„Seda olen minagi märganud.“

„Kaugelt noormees on?“ jätkas ta.

„Rakverest olen. Käin sealses gümnaasiumis.“

„Üks aasta käis seal gümnaasiumi õpetaja Karl Mihkla siin seda romaaniasja uurimas. Uuris ja käis siin terve päeva ringi.“

Jutustan, et tema on minu õpetaja olnud.

„Eks ta ole jah, huvitav küll siin neid paiku vaadata. Autor on ikka tähtis kirjanik. Püstitati ta auks see mälestussammas. Kes tast noorena seda võis arvata, et tast niisugune kirjanee saab. Kirjatöodes tema nii väga siis välja paistki, nagu teised teavad rääkida.“

Ta on mu isa hirmsat moodi mustand. Neid häbematuud tegusid, nagu kaevul kükitamine ja teised — teate isegi, missugustest seal räägitakse — ei ole olnud. Nagu oleks minu vennad või õed teisepere Peetri lastega kamandanud ja mu tütreid teisepere sulastega — seda pole olnud. Mõnigi asi, mis ta kirjutab, näib veel kahtlanegi. Näit. nagu oleks meie koer läinud ühel jõululaupäeva õhtul teistele, kui Peeter ise lugenud piiblit, ja solkinud kerisel nende vordid ära. Pidi siis see keris ka madalal olema, et koer sinna pääses. Usu siis. Aga arvan, et Peeter piinas koera ilma asjata.“

Ja ta toob veel teisigi vastuväiteid oma isa krutskeile. Kuulates neid vastuväiteid meenub mulle, kuidas A. H. Tammsaare „Varjundite“ peategelane kuski lõunamaa ravilas kopsuhaigele venelannale oma kodukohast ja vanematest, oma sõp-

radest ja kooliskäimisest jutustades tõtt ebatõega põimib, põimib peaaegu samuti, nagu autor teeb oma „Tões ja õiguses“.

„Kuid siin on mõni asi ka tõsi,“ jätkab Sikenberg, „Mu isa oli tol ajal suur angeldaja. Ta oli mõisaga heas vahekorras, otis mõisale loomi ja muud. Et ta siis ka rahamees oli, võis ta ka rahaga mängida. Teised seda sel ajal ei võinud. Nad olid ta peale kadedadki. Ta oli küll ka kurnis kange, aga ega ka teisepere Peeter alla and — vänged olid nad mõlemad. Noh, siis tuligi see vimm nende kahe kõva kivi vahele.“

Seesama noormees, kes Pearu pojapojaga näis sarnane, toob ja pakub meile kannuga vahutavat püha-deõlut. Sikenberg räägib, et see olevat tema sulasepoiss. Ah siis sulane, ja mitte poeg!

„Anton on ikka tark mees küll. Me käisime ju ühes leeris,“ jätkab peremees, „oli oma teadmistega üle leeri.“

„Oli te isa ka teile kuri, kui kasvate?“

Niisuguse häbematu küsimuse ütlen ma.

„Ega ta nii kuri laste ega ema vastu olndki, nagu kirjutatakse, aga veidi ikka...“

„Nojah, natuke peab ikka olema.“

„Jah, muidu lapsed — oli ju neid mitu — oleksid koeraks läinud.“

Tähendan, et neil on suur ja korralik aed.

„Jah, eks ta ole ka. See „häbematu Pearu“ istutaski need õunapuud ja kreegid. Isa aegu oli see aed noorem ja oli ka rohkem korras. Nii tõi ta ka midagi sisse. Tänavu vist palju õunu ei tule, aga kreegid on küll õisi kui lund täis. Aga eks näe.“

Jalutame kolmekesi, Sikenberg oma tütrekesega ja mina, hoonete vahelt välja küüni või aida taha, et vaadata ja näidata ümbrust. Siken-

berg istub ehituse vundamendile, võtab tütrekesse sülle, silkitab vasema käega selle tumedat peakest ja näitab paremaga ümbrust, üle soode ja rabade paistvail soosaaril olevaid talusid näitab ta. Kaugel — sealpool peab ka jõgi jooksuma ja hargnema — peavad olema romaanikeelse Hundi-palu Tiidu (Hans Grosthali), Kassararu Jaska (Mihkel Blockmanni) ja Ämmasoo Villemi talud. Need olevat üksiktalud, mitte kaksiktalud, nagu Vargamäel. Ja Aaseme talu pidavat olema tükk maad mõisa poole tagasi, tuuleveski juures, ning pidi minule jääma vasemat kätt. Toa juurde tagasi minnes osutab Sikenberg oma elumajale ning ütleb, et sellegi olevat ehitanud tema isa.

„On ta ammu surnud?“ küsin.

„No varsti saab ikka juba oma paarkümmend aastat.“

Edasi kuulen, et Pearu — nad isegi hüüavad vanaperemeest nii — olnud vanapõlves väga hoolas ja töökas vanamees. Ikka nokitsenud ja nikerdanud midagi: kas teinud vihtu, luudi, korve, kulpe või muud. Eriti armastanud ta puid. Nii korraldanud ta aias ja istutanud need valged ridaskased teinepoole soosilda, mida ma Vargamäele saabudes imestasin. Ah nii. Siis keegi oli nad ikkagi sinna istutanud. Aga need kased polnudki ju kuigi suured. Vist ei kasvagi nad sellisel soisel pinnal suuremaks.

Ma ei taha olla tüliks esimesel suvistepühäl, tüliks võhivõorastele, seepärast tänan kõige hea eest ja jätan jumalaga.

Kuid ma ei mõtle veel nii pea siit Vargamäe mailt ometi lahkuda. Tahan uidata veel Vargamäe sois ja metsis, Vargamäe tänavail ja kraavide ääres tahan ma veel kaua uidata.

— — — — —
Tunnen jalgades roidumust ja väsimust ning arvan, et võiks veidi istuda ja puhata, ja seejuures nende

S. Trei, RTKTKool

Pearu ja Andres kõrtsis

kahe vingumehe nükkeid ja trikke raamatust meenutada. Selleks istun Eespere vana elumaja taha, suure kivihunniku äärde, asetan portfelli põlvile, raamatu sinna peale ning asun lugema.

Mu ees on mustendavad, niisked, kevadisest loomisjõust teravalt lõhnavad kartulivaod, mis jooksevad soo poole. Loen. Vahetevahel tõstan silmad. Mu ees lainetavad sood ja rabad ühes tumedate soosaartega. Ah jaa... — Seal on Hundipalu, seal Kassiaru, seal Ammasoo, ja Aaseme jäi teel tulles vasemale, nagu Andresele ja Kröödale ta jäi vasemale. Missugune nauding lugeda! Siin sündis see — nende vanade

hoonete sees, nende ümber, ka siin, kus istun, nendes soodes, metsades sündis see. Siin võitles Andres tõe ja õigusega ja võideldakse praegugi. Nendel põldudel võitles Andres kivide ja maaga, soo ja veega, poja-poegki, võib-olla veelgi kaugemad põlved, sest vaenlasi on siin veel nii põllul kui metsas...

„Tere noormees! Või loete kohe!“
Pehkinud aia taga seisab laia-õlgne tugev talumees, riidetatud mustadesse villastesse rõivastesse, kepp käes. Asub parema jalaga aia alumisele sammaldunud latile, toetub rinnaga ülemisele, ja naeratab. Naeratahes paljastuvad ta väikesed valged hambad ning silmad muutuvad

kitsasteks pilukesteks. Tekivad ka kortsud, mis jooksevad ninanurkadest suunurkadeni. See nägu meenutab A. H. Tammsaaret, on vaid tugevam ja talupojalikum.

Teretan ja tõusen.

„Olete vist peremees Hansen?“ Näib nii —“

Jaa, ta on peremees, Tammsaare-Põhja talu peremees August Hansen.

— — — — —

Siis jutustab August Hansen edasi, vastates mu uudishimulikele küsimusile: „Sellest on peaaegu 65 a. tagasi, kui mu isa-ema kolikoormate ja loomadega siia jõudsid. Teekonnal tulnud neil veeta üks öögi. Selle saatnud mööda nad kuskil metsa vahel nagu mustlased, see olnud nii peale lumelagunemist, kui nad järgmise õhtu päikeseveerul siia jõudnud. See siiajõudmine on ka „Tões ja õiguses“ nii antud, nagu ema meile jutustas. Elu olnud algul väga raske. Töö murrab keha, naaber närib hinge — see oli isa lause. Sikenbergid olid juba enne teda siin. Nad elanud enne Sikemäe talus. Talu järgi saanud nad ka oma nime Sikenberg. Maastik ja uue kodu ümbrus olnud isale-emale võhivõrras, sest nad olid Viljandimaa väljaldelt tulnud Järvamaa rabasohu ja metsa, väljamäele ja kõrvenurka. Mina olin nende kolmas laps. Need Pearu vembud „Tõe ja õiguse“ esimeses osas on kõik enam-vähem tõesti sündinud. Ainult mõne üksiku siduva sündmuse on Anton juurde luuletanud. Nii kiskus Pearu aiaid teibad välja, lastes meie sead oma rukkisse. Nii veeretis ta kive teele, lõhkus teed ja kiusas alalõpmata minu isa. Nii ajas ta ühtelugu meie loomad kinni, ilma et need oleksid teinud talle muud kahju, kui käinud tema maa peal. Nii oli jälle kohtuasju rohkem, ja isa pidi maksma. Pearu ei nõudnud nii minu isa raha, tähtsam oli talle, et ta oli vägevam kui minu isa.

Kui kord jälle kohtus oldi, siis lasknud Pearu kohtul niisuguse lepingu oma naabrimehega teha, et kui kummagi — Hanseni või Sikenbergi — loomad teise maale tulevad, peab see, kelle loomad, kahjukannatajale maksma looma või hinge pealt 10 rubla. Sügisel tõusis meie suur hanekari lendu ja laskus teisepere viljakörde. — Jälle teisepere Jaagupi või Pearu auks suur trahvinõudmine. Vahel pidi küll ka Sikenberg trahvi maksma, kuid see oli harva.

Isa ja Sikenberg leppisid kord vintispäi kokku, et nad teineteist „naabrimeheks“ hakkavad hüüdma. Nad seletasid, et „üleaiamees“ — nagu nad endid enne kutsusid — olevat söimunimi, tähendades meest, „kes väärt selleks, et teda üle aia visataks.“

August Hansen vaikib veidi, vaadates alla sohu, ja jätkab siis: „Kui minu vanemad siia tulnud, siis pole siin toa ümber olnud rohelist põõskestki. Meie talu olnud siin kui hunt külma tuule käes. Algul elasid nad viletsas suitsuonnis, sest polnud siin ju õigeid hooneidki. Kui isa selle maja ehitas,“ ütleb peremees, näidates vanale eluhoonele, „kus meiegi alles aastat paar tagasi elasime, siis imestati selle maja suuri aknaid, mis olnud nagu kirikul; tänapäev aga imestatakse tema väikesi aknaid. Nii need ajad on muutunud ja muutuvad veelgi. Siia tulnud, istutasid nad need, nüüd juba suured, vahtrad väravasse. Nad istutasid siis ka rohuaja ja hiljem teeäärse lehtpuudega läbikasvanud kuuseheki ja teisiigi puid.“

— — — — —

Tibab tihedat vihma. Kell on kolme paiku.

„Olge täna öösel meil ja homme hommikul vara jätkake teekonda,“ lausub lahke vargamäelane, saates mind väravani.

Kuid ma tänan kõige hea eest ja

S. Trei, RKTkool

Pearu kihutab purjuspäi koduvärvad matka

lahkun. Veel viimased pilgud tolele kuulsale Vargamäele ja sellele väljamäele ning taludele. Ja kui ma Vargamäe väljamäelt soosilla poole las-kun, kuulen neidsamu südamepõhja tungivaid Järva-Madise kirikukellade kumisevaid, üle soode ja rabade lainetavaid ja rulluvaid pimm-pomme. Ning ma ei saa teisiti, kui pean mäe-veerul seisatama ning kuulama. Kuid need helid pole enam nii meeldivad kui hommikul — nad on tuhmimaks ja tuimemaks jäänud, sest sajab vihma ning tuul lõõtsub. Vahetevahel puhub tuul need pimm-pommid ta-gasi, vahel korjab ta nad jälle kokku ja saadab mulle kitsale sooteele järe-le. Ägedamate vihmahoogude ajal

tõmbun kuhugi teeäärsesse küüni, lükates krabisevate lehtedega niisked raod küünisuu eest kõrvale. Istun pehkinud heinasületäiele ja loen. Kui lähedased on selle raamatu mõtted tolles soopealses heinaküünis!

Ja kui ma siin üksikus heinaküü-nis istun ning loen, taipan alles, miks ja kuidas A. H. Tammsaarest on saa-nud niisuguse haarava teose looja. — Selline Vargamäe ümbrus on temast selle teinud. Need sood ja välja-mäed, rabad ja nõmmed, orud ja künkad, mättad ja laukad, võserikud ja metsad, jõed ja luhad, karjamaad ja kraavid — see mitmekesine Järva-Madise maastik — peaasi, et mitme-kesine — on teinud temast selle.

Suusasõit

Suusad alla ja ruttame kiiresti õue,
kui ilusast talvisest päevast rõõm tuisanud põue!
Kuis päikesekiirtes sädeleb järvel jää
ning vuhiseb lustikas tuul ümber pää!

Suusakepid heidame kus seda ja teist,
meil pole nüüd enam lugugi neist,
me võtame kiiresti kinni käest
ning kihutame üheskoos alla mäest!

Härmatisehtes tukuvad kased
ja lumiväljad on hõbedased
ning kuuskede püramiidsed kroonid
sirguvad sel maalilisel foonil.

See ilutunde toob meie hinge
ning haarab meid lõbu kõrgepinge,
sest äkki sa tunnend end kui unes,
kui leiad end selili säravas lumes.

Siis kiiresti üles, näe kaaslased ees
ju liuglevad edasi pidevas kees!
Hei, sõbrad! Las jõuda mul järele!
Siis üheskoos jõuame metsaäärele,
kust algas see meeletu tuiskav sõit
ning kus me nüüd hetkeks peatume kõik.

Siis haaramme lumelt suusakepid
(iga suuskleja leitud paariga lepib),
ning kihutame igaüks ise kaarde,
nagu kaotanuks keegi meist mingi aarde.

Lumi sädeleb, sahiseb suuskade all
ja piirab meid härmatand kuuskede vall.
Täis huikeid ja hõiskeid on metsaruum,
nagu punetab rõõmust, on tulikuum.

Kuid lõpuks sul roidub kogu keha.
Kui loojub päike ja tumeneb eha,
siis viivad sind koju need lumekingad,
sa karget talveõhku aplalt sisse hingad
ning soovid, et saabuks pea jälle ilus ilm,
mil nautides spordirõõme sul säraks silm.

Lumehelbeid langeb

Lund esimest sel aastal pilland
on ohtralt helde pilvepõu;
meil porist oli juba villand,
last täitund olid teed ja õu.

On kõvaks tardund maa ja vesi,
maa tundub kangena kui laip,
ja katuseid, ja teid, ja kesi
nüüd katab pehme lumivaip.

Külm noana õelalt näkku lõikab,
puu oksis miski sihiseb,
ja vares üle taeva põikab,
paar tiibu õhus vihiseb.

Ja lumehelbeid vaikselt vajub.
neist täitub kogu vaatering,
ka murekuhi laulvalt hajub
ja rõõmu ootab iga hing.

J. KARU.
Vilj. Poegl.-gümn.

Püha- päevane suusamatk

Tall. Poegl. Komm - ja Kaubanduskooli õpilased suusatamas

On ilus päikesepaisteline pühapäev. Lumi siretab, nagu oleks maa üle külvatud tuhandete pisitillukeste kalliskividega. Suusatan lagedal põllul, välja linnast, horisondil laiuva sinimetsa poole. Seal kaugel, metsa taga, asub mu isatalu, kuhu ruttan külastama vanemaid. Paarikümne sentimeetri paksune lumivaip katab maad. Kohati on lumi tuhkjaa — mu suusad vajuvad sügavasse hange. Seisatun viivuks, et kinnitada suusasidemeid, mis tugeva kihutamiselega lödvenenud. Tee viib märke, mille tipul üksik kuusk. Ta nagu kutsuks mind puhkama oma laiade okste alla. Tean, et olen istunud seal igal kojusõidul ning pean seda tegema nüüdki — teisiti nagu ei saakski edasi. Puhunud umbes kümme minutit, asun uue jõuga teele. Olen jätnud linna kaugemale selja taha, eraldades talt veel ainult kontuure. Mets mu ees, mis alul paistis niitpeene ribakesena, on juba omandanud oma täie kõrguse. Veel mõned kilomeetrid...

Suusatan metsas lumiste kuusehiiglaste all, mis võimsalt oma latvu sinakashalli talvise taeva poole sirutavad. Liigun aeglaselt, otsides laiemat rada puutüvede ja põõsaste vahel. Korraga kuulen selja taga koera haujahtust. Kohitan kütiti, kes varitseb järest, püss laskevalmis. Vestleme paar

sõna jahisaagist. Kuulen, et see olevat üsna rahuldav, keskmiselt kaks järest päevas. „Ega's meä egä päe ei kütii; pühabe om rohkem aiga, sis saab iki mõtsan ümmer luusi ja jänessid kõmmute,“ tähendab kütt lõpuks, viskab püssi õlale ja kobab parema käega kasukataskus, tuues nähtavale kõveravarrelise piibunosu, mille süütab välgumihkliiga. Liigume edasi, mina ees ja kütt järel, vahetades vahete-vahel üksikuid lauseid. Siis seisatub ta, sirutab käe jumalagajatuks ja soovides head reisi, pöördub vasemale, sügavasse metsa, saadetuna lontkõrvalisest hagiast, kes kohe noolena tihnikusse sööstab. Üksi jäetuna lisan kiirust, et jõuda ennem koju. Tuul on kõvenenud. Müstiliselt kohavad kuused, sisendades vaikset nukrust. Peagi jõuan metsa servale. Mu ees laiuvad kodutalu nurmed ning paremal, oru veerul, lõmitavad hooned, uue elumajaga keskel, mille isa alles mõne aasta eest püstitada laskis ja mille ehitamisel ma isegi töös olin. Tihedalt koos on nad, püüdes nagu soojendada üksteist kesk karget talvepäeva. Korstnast kerkib üksikuid suitsurõngaid, mis tuulest hajutatuina kohe kaovad. Krants ja Valdu, mu suvised sõbrad, tormavad mulle vastu esimeste tervitajatena. Silitan neid karvaseid kodukaitsjaid, kes tiirlevad mu ümber,

hüplevad ja liputavad saba sõbrali- kult, koduselt. Nemadki röömustavad mu kojusõidust. Järgmisel hetkel olen elumaja ukse ees. Haagin lahti suu- sad ja astun esikusse. Koputan... Siis leian end hubases toas, armsaks- saanud isikute keskel. On nii hea ja kerge, rind tulvil hardaid tundeid...

Kuid neil tundeil on ruumi vaid paariks-kolmeks tunniks, siis tuleb jällegi lahkuda. Isa, ema, väike vend — nad kõik, pisarad silmis, tulevad uksele, tulevad väravale, tuleks veel- gi kaugemale, kui poleks lund, seda sügavat lund. Kolm kätt sirutab ju- malagajatuks. Haaran neid kõiki, haa-

ran soojalt, endalgi pisar laugel, ja siis... lahkun. Lahkun, kolm kätt leh- vitab mulle järele, ja tasa, õnnistades kostab ema hääl: „Jumal saatku sind, poeg!“

Taevas on vahepeal kattunud halli pilvevaibaga, millest tuule soputusel langeb üksikuid, villpehmeid lume- helbeid. Sõidan tulnud teed. Kuuse juures ma enam ei peatu, kuna oman nüüd küllaldaselt jõudu ja tahet lin- nasõiduks. Linna jõudes on juba hä- mar. Suusad õlal, sammun läbi val- gustatud tänavate kodumajakese poo- le, kõrvus helisemas ema sõnad ja sil- made ees kolm lehvitatavat kätt...

REMI MILK,

Tall, L. Poegl. Komm.-gümnn.

Valluta õnn!

„Kõik inimesed taotlevad õnne, sel- les pole erandeid. Kui erinevaid va- hendeid nad selleks ka ei kasuta, ees- märk on kõigil sama — olla õnnelik,“ ütleb Pascal.

Kogu meie igapäevane elu on üks- ainus suur näide selle väite tõepära- susest. Kõikide meie püüete, soovide ja kavatsuste sihiks on õnne saavuta- mine. Näiteks meigi, noored — ükskõik kui erinevad on meie kavat- sused edaspidiseks eluks, eesmärgiks on kõigil — vallutada õnn, olla õn- nelik.

Mis on siis õieti õnn? Milline on see olukord, kus võime end nimetada õn- nelikuks? On's õnn ainult tühine sõ- nakõlks või on ta ainult suur illusi- oon?

Ei, õnn pole utopia. Õnne on pal- jud, paljud leidnud, paljud on saavu- tanud kõrgeima oma elus — rahulolu enesega ja ümbruskonnaga.

Teid õnne saavutamiseks on mitu — neid on sama palju kui õnne vorme.

Tuletagem meelde vanasõna: „Iga- üks on oma õnne sepp.“ Rahvakoos- olekute kõnelejad, et rahvale meeldi-

da, ei ütle kunagi: sa ise oled oma õn- ne sepp. Vastupidi, nad kinnitavad — kõik halb, mille all rahvas kannatab, tulevat kellegi kurjusest, kas valitsuse, vaimulikkude, kodanlaste või juutide. Nad hoiduvad ütlemast rahvale tõde, et teadmatlus, võimetus end korralda- da, omakasu tagaajamine ja muud pahed rahva hulgas on viletsuse põh- juseks. Inimesed tahavad, et neid päästetakse, puudutamata nende rum- malust; nad ootavad imet, mis annaks löikust külvamise vaevata. Imed ei sünni tegelikus elus; muinasjutud ei ole kohaldatavad 20-as sajandis.

Õnn sõltub meist eneseist. Ainult see tõde, mis leitakse isiklike kogemuste kaudu, tagab edu.

Õhaks kindlamaks õnne eelduseks on — tervis. „Olla või mitte olla,“ ei ole nii tõsine küsimus kui kas olla terve või haige, sest tervis on ilusaim ja rikkaim kink, mis loodus meile võib anda.

Uurides hinge ja keha lähedasi suhteid, näeme, et röömul ja kurbu- sel, julgusel ja argusel, üldse igal hin- geavaadusel on alati tihe side keha ter-

Ralf Lithover

Natüürmort, õli

visliku seisukorraga. Me võime palju teha selleks, et mitte hävitada tundeavaldusi oma tervise pikalisse korra-
tusse saatmisega. Hoolitsegem oma toidu ja sissehingatava õhu eest. Hoi-
dugem laiskusest ja liigväsitamisest. Ärgem otsigem arstimeid apteegist. Olgu meie arstiks värske õhk, päike, virgutav töö, puhkus ja värskendav uni, siis tunneme rahulolu ja rõõmu oma igapäevasest elust ning oleme astunud pika sammu oma õnnele lähemale.

Teiseks eelduseks õnne saavutamisel on töö. Kõige sügavamal, valdavamat ja kestvamat rõõmu annab loov töö. On tähtis, et alatakse tööd rõõmuga, aga mitte vastuolus iseendaga, mil laiskus ja tüdimus püüavad saavutada võidu. On väärt pidada meeles, et suureks takistuseks õnne teel on laiskus. Meie peame suutma, olla iseenese pe-
remehed, ning ennast mitte laskma meelitada töö juurest oma halvema

minaga. Kui töö vajab tegemist, siis alga oma tööd! Algas on juba pool tööd. Jääb järele teine pool: alga veel kord, ja töö on tehtud.

On sügav tõde neis Gallia luuletaja Ausoniuse sõnus. Alakem otsustavalt! Igal päeval, igal minutil esineb juhu-
seid väikesteks vaimlisteks võitlusteks. Meie vaenlased on meie eest: see on võitlus laiskuse, kadeduse, alpuse, vi-
ha, uhkuse ja ahnuse vastu. Need väi-
kesed, igapäevased hingelised kokku-
põrked peavad kasvatama meie võit-
lustahet, mis on pandiks õnne vallu-
tamisele, nagu ma seda juba alguses mainisin.

Peale tõsist tööd vajatakse lõbutse-
mist oma meeleolu tasakaalustami-
seks. Ei tarvitse põlata, halvustada lõbusid, kuid on asjatu püüda neid eraldada tagajärgedest. Püüid, lahuta-
da lõbudest nende tagajärgi, on sa-
ma rumal, kui tahta kaotada oma vari päikesepaistelisel päeval. Sellepärast

— lõbutsegem nii, et meie teoviisi tagajärjed meid hiljem ei viiks norutundeni ja enese-vihkamiseni. Kogu küsimuse lahendab isikupärane kuldne kesktee, mille igaüks ise peab leidma.

Oleme harjunud mõndagi hääd võtma endastmõistetavana, hindamatu. Peame õppima hindama väärtusi, mida elu meile pakub. Üks neist väärtustist on hea seltskond ja kaaslased. Eraüldatud olek, ühiskondlik mahajäetus on raskelt talutav viletsus. Tunda enda ümber poolehoidu on eluline hädavajalikkus. Seltskond, jutlemine pidevate isikutega on meie mõtlemisele ja tundeile samuti hädavajalikud kui õhk kopsudele.

Peale muu on seltskonnas liikumise hüveks veel nõuded, mida see meile seab, nagu viisakus, puhtus, korralik riietus ja iseendast lugupidamine. Tuleb ainult osata teha vahet näiva paremiku ja tõelise vaimse eliidi vahel, mis moodustub isikuist, kes tõesti suudavad teistelegi sisendada tungi parema ja õilsama saavutamiseks.

On veel üks tegur, mida peetakse lähtsaimaks õnne eeltingimuseks — rikkus.

Rikkuse ja õnne suhte ja sõltuvuse üle on kirjutatud raamatuid, peetud kõnesid, vaieldud ja jõutud kord niisugusele, kord teissugusele tulemusele. Vanad kreeka ja rooma mõtte-eadlased ei andnud maisele varale mingit väärtust, pidades rikkust õnne hävitajaks. Kirjanduslikkudes teostes samuti sageli eitatakse varandust, raha, püütakse näidata, kuid õnn pigemini otsib peavarju vaese hurtsikus kui lossis. Tunneme muistendit õnnestust kuningast, kellele õnne võis tuua ainult õnneliku inimese särk. Ja kui leiti õnnelik inimene — siis tollel üldsegi polnud särki.

Ma arvan, meil pole põhjust täiesti eitada majanduslikku hüvaolu. Raha häädes, õigetes kätes, võib luua ja

ongi loonud palju hääd inimkonnale. Vaesus sageli toob kaasa kehalisi ja hingelisi kannatusi, mis enam ei lase inimest tunda end õnnelikuna. Rahaga õige ümberkäimine, tema käsitlemine mitte otstarbena, vaid abinõuna, see on kunst, mida tuleb õppida. Mitte rahas eneses ei seisne õnn, vaid neis väärtustis, mille saamiseks või loomiseks me raha kasutame. Raha ei ole takistajaks teel õnnele, aga ta pole ka ainsaks asjaotsustavaks teguriks õnne vallutamisel. On küllalt inimesi, kelle majanduslik olukord pole kades-tamisväärne, aga kellel juba silmist sädeleb õnn.

Avagem oma silmad ilule, olgem vastuvõtlikud kõigele, mis kaunis ja häa. Nautigem loodust, muusikat, kirjandust, maali- ja raidkunsti. Ärgem rajagem õnneotsingut ainult suurile nõudeile, pangem tähele väikesi põhjusi õnnetundeks. Võtkem põhimõtteks olla õnnelik, mitte ainult otsida õnne.

Kuulus india kirjanik Tagore oma raamatus „Gilandžali“ räägib mehest, kes otsis tarkade kivi, kivi, mis iga metalli muudab kullaks. Oma raudvöö küljes proovis ta kõiki kivikesi ja viskas nad üksteise järele minema. Kord jõudis ta ühte külla. „Kui ilus kuldne vöö sul on!“ ütlesid inimesed. Ja tõepoolest mehe vöö oli muutunud kullaks, üks äravisatud kividest oli olnud õige. Mees pöördus tagasi tulnud teed, otsis ja otsis, aga kivikest ta enam ei leidnud.

Kui sageli on eluski nii. Nuriseme, oleme pessimistlikud, oleme veendunud, et meie jaoks pole õnne, kuni siis kord taipame, et ise oleme õnne enesest heitnud.

Armsad kaasõpilased! Meiegi elu eesmärgiks on õnne vallutamine, mitte otsimise ja pettumine.

Raskusi on teel — raskused tulevad võita, mida raskem on võitlus, seda õnnestavam on võit.

Jakob Liiv. sängitati maamulda

Umbes nädala eest sulges silmad igavesele unele ja laupäeval sängitati Rakveres maamulda agaramaid eesti kirjanikke ja seltskonnategelasi, Jakob Liiv, kes jõudis kõrgesse vanadusse. Veebruarikuus oleks ta pühitsetud oma 79-ndat sünnipäeva, kuid surm, millele oli eelnenud kaheksanädalane raske haigus, kustutas ta eluküünla, hoolimata ta soovist elada ja töötada veel. Vaatamata tema kõrgele eale ei pidanud keegi Jakob Liiva vanaks. Tal polnud küll puudu kortsudest näos, mida olid sinna kündnud eluraskused ja võitlused. Aga mis temas alati on jäänud nooreks, vananematuks, need on tema hing ja huumorimeel. Viimane, segatud teravmeelse pilkega ja vaimurikusega, avaldus haiguseajalgi ta silmis.

Inimesena oli Jakob Liiv sõbralik, lahke ning suur aatevõitleja, mida tõendavad tema sõnad: „Mul oli voorus ülem eluhind.“ Tulise patrioodina tundis ta huvi kõige vastu Eesti elus. Ka hea kõnelejana oli ta tuntud. Tema sõnadest nagu lendas sädemeid, mis sütitasid kuulajaid. Ise peenehingeline, häätahtlik ja huumanne, oli ta teiste vastu andestav, aga enese vastu väga kritiseeriv.

Luuleanne avaldus Liivas varakult, juba poisikese-eas. Peipsi lai ja avar veeväli, kalurite üksikud paadid, kõike kuldav sõbralik päike, jõuliselt mässav torm, hõbetähelised kaunid ööd, kõik see äratas õrnatundelises vaatlejas unistusi. Juba karjas käies harjutas ta luuletehnikat ja kõnekunsti. Liiva noorpõlve luuletused on peamiselt kodukoha looduse kirjeldused. Selle lüürilise luuletodangu on Liiv koondanud „Viru Kandlese“. Hiljem on ta avaldanud oma luule-

tööd suures koguväljaandes „Jakob Liiva kirjatööd“. Pääle lüüriliste luuletuste on Liiv veel kirjutanud lugulaule, milledest tähtsamad on allegooriliselt ärkamisaega kujutav „Kõrvelõvi“. Siia seltsib veel näidendeid ja jutte, mis kõik on paigutatud tõsielu raamidesse. Liiva lüürikas sagedamini esinevaid ja tähtsamaid põhimotiive on 4: igatsus ideaalide järele, noorpõlve armastuse mälestused, isamaa saatust ja looduse ilu. Kõiki tundeid ja mõtteid varjutab eluraskuste loor:

„Mu elupõlv — nii sapine ja viha,
Täis kihvti, valurikkaid pisaraid.“

Kirjanik nimetab oma luulet valulapseks, millel on aga siiski suur mõju elukibeduste pehmemendamiseks. Igatsevad ja melanhoolsed on Liiva armastuslaulud, mõjutatud noorpõlve pettumusist. Lapsepõlve, kadunud kuldse maa mälestused annavad sära osale Liiva lauludest, millega seltsib oleviku raskus, mis vajutab luulelegi süngelt pitseri. Kurbade armastuslaulude ja kunstikauni looduslüürika kõrval väärub tähelepanu ka Liiva tihti allegooriline isamaaluule, kus ta pilkab ja arvustab meie sotsiaalsõid ja poliitilisi paheseid, püüdes sel viisil rahvas äratada nende vastu võitlushimu. Tulise võitlejana on Liiv loonud võitlushümnigi:

„Võitluses võrsuvad mehed,
Tormides kangelased.
Teenivad pärga ja ehet
Ridades esimesed.“

Raske haigus kahjuks pani aga piiri selle eluvõitleja tegevusinnule.

Kõik eesti koolinoored hüüavad vanale lahkunud luulemeistrile kurbuses järele:

„Puhka rahus armastatud kodumaa mullas!“

Suuskadel talvises looduses

On jaanuari pühapäeva ennelõuna. Päike saadab külmast selgest talvisest taevast heleda kiirtevihu üle metaltselt sädelevate lumeväljade ja aknaruutudele maalitud jäälillede. Istun akna all ja vaatlen päikesekiirte murdumist jääkillukestes aknal. Lume-hanged sädelevad silmipimestavalt ja ühtlasi kutsuvalt. Kauga ei suudagi ma vastu seista sellele sõnatule kutsesele, vaid väljun toast ning haaran suusad. Peagi kannavad mind need pikad lumekingad ja nüüd algab kihutamine üle hõbevalgete hangede, ikka edasi, kuni jõuan talvekasukais kuuskesedeni. Nüüd algab vaikne metsate, mille järele juba ammu olen igatsenud, kuid ikka on mind teda külastamast takistanud koolitöö. Nüüd saan ometi viivugi hinge tagasi tõmata ja nautida talvise metsa ilu. See vaikne üksindus mõjub mu vaimule rahustavalt ja hingele parandavalt. Iga sammuga tunnen enda soontesse voolavat nagu uut verd ja lihaseis ning liikmeis kasvavat tarmu ning elutahet. Olen nagu tiivuline lind, nii kergelt libisevad suusad minuga üle hõbevalgete hangede. Ma ei näegi enda ümbrust, näen ainult kutsuvaid hõbedasi kaugusi, siniselget taevast ja päikese naeratavaid silmi. Kõik on mu ees ja ümber nii avar ja takistusteta, et tahaksin liuelda suuskadel kas või maailma lõppu, kui see oleks kuskil olemas. Ma ei tunne külma ega janu, vaid ainult igatsust kutsuvate kauguste järele. Kuid ma ei suuda oma igatsust rahuldada, sest mu ees on peagi tihe mets, mis ei võimalda edasiliuglemist ja mis sunnib mind pöörduma tagasi või otsima uut teed. Valin viimase. Nüüd läheb sõit jällegi möö-

da metsateed. Oravad hüplevad puude okstel ja punasepugulised leevikesed ei suuda küllalt imestada, et keegi olevus, suurem nendest, on julgenud tulla nende riiki. Parv tihaseid lendleb puul ja reelt teele varisenud heinatuuusti kallal käratseb hüpeldes varblaspoiste jõuk. Minu lähenedes neile nad tõusevad lendu, kuid laskuvad tagasi niipea, kui olen möödas nende riiuobjektist. Liuglen edasi sädeleva lume rabisedes suuskade all. Üksik vares lendab tiibu lehvitades ja läbilõikava hädakisaga metsavaikest hetkeks katkestades mu pää kohalt mööda. Kõik need tillukesed vaate- ja kuuldepildid häirivad pilguks mu mõtteid. Kuid õieti mul polegi mingeid mõtteid, mu pea on hetkeks vaba igapäevaseist muredest ja ma naudin kõigi meeltega talvise looduse ilu ning võlu. Olen jõudnud jälle metsäärele, kust mu ringreis algas. Nüüd võtan suuna teise külge, sest ma ei taha veel lõpetada oma suusamatka. Üksinda suuseldes saabki paremini nautida selle spordi võluseid ja kauneid looduspilte. Kuid ma ei saa kauaks asuda sellele nautimisele, sest kaugusest hakkavad kostma kirikukellade helid, mis teatavad, et läbi on jumalateenistus kirikus ja et kell on umbes üks. Pean jõudma lõunaks koju ja võtan suuna otse kodu poole. Mõnede pikkade liuglevate sammudega oleni koduõuel. Võtan suusad alt, ja nagu kihutamisest punane, astun tuppa, kus kõik imestlevad mu värsket näovärvi. Ainult vabast loodusest saab seda, ja pealegi hinnata. Mu liikmeis on magus roidumus, kuid silmad säravad rõõmusest ilusa talvapäeva ja kauni looduse üle.

Tallinna Kaubanduskooli poisid suusatamas

J. KARU,
Vilj. Poegl.-gümnn.

Suuskur

Üle lumevälja,
lageda ja palja
üksik suuskur matkab,
oma teed ta jätkab,
seirab vapralt sihti.

Suuskur hetkeks peatub,
kepi na'ale toetub,
pühib laubalt higi.
Eesmärk üsna ligi —
suusasõit pea lõpul.

Torm küll range, valju,
aga mees kui kalju
püsima jääb marus,
alati tal varus
julgust, sitkust, jõudu.

Uues hoones jätkub matk,
nagu heerose retk.
Viimaks seisatub kõik,
kostab tervitushõik —
matkaja on sihil...

VAIKE VALLAMÄE

Jäljed lumes

Mõnikord on talvel lumi väga sügav. Siis on esimestel õueskäijatel hommikul kaunis raske läbi lume sumada — jälgi ajada. lauda, aida ja elutoa vahel. Aga tagasi tulles juba püütakse astuda neisse jälgedesse, mis minnes tehtud. Nii saab kergemini käia, lumes sumamata. Lapsed, kui need õue tulevad, püüavad astuda vanemate inimeste jälgedesse. Aga see polegi nii kerge. Pisipõngerjate jäljed ei taha kuidagi sobida vanade omadega. Ent siiski on mõnus käia neis jälgedes, mis on ette tallatud.

Ja elus käiakse samuti eelkäija jälgedes, et ei tuleks raskusi uute jälgede rajamisel.

Seiklusi suusaretkel

Oli mõni päev enne jõule, kui ema mulle salamahti sosistas: „Kui tuled hea tunnistusega koju, saad otsekohe paari suuski jõululingituseks.“ Õnneks tulin ka koolis omadega toime ja nüüd ei olnud mul enam mingisugust takistust ees, vaid selsamal õhtupoolel tormasin juba tuluuutel suuskadel nagu tuuleil linnast välja, et oma puhkeaega veeta maal, lumise looduse rüpes...

Päevad möödusid imekiiresti. Viimasel detsembril käskis pereisa mul minna mõne kilomeetri kaugusel olevasse poodi, et tuua sealt pool kilo tina. Sellega kavatseti nimelt „õnne valada“. Olin otsekohe mineku valmis. Tõin suusad lagedale ja alustasin teekonda üle siidõrna lumevaiba, mis salapäraselt kattis rohkeid mägesid ja orge, kaupluse poole. Otse jumalik kergus asus hinges, kui kindlas rütmis libisesin üle väljade, noolsirgeid lõike enda järel vedades.

Hallist taevast hakkas pelglikult õrnu lumehelbeid tõbama. Neid langes mu kätele ja näole nagu udusulgi, üha ilusamaid ja mitmekesisemaid. Unustasin oma ülesande ja andusin täielikult talve ilu imestlemisele.

Selle tulemuseks oli see, et jõudsin alles õhtuks pärale. Kauplus oli juba suletud ja imekombel sain veel kaupmehe saunateelt kätte. Suure palumisega jõudsin teda tagasi meelitada. Otse masinlikult ulatas ta mulle tina ja paar piparmünti pealekauba ning samasuguse kiirusega asusin ka koduteele.

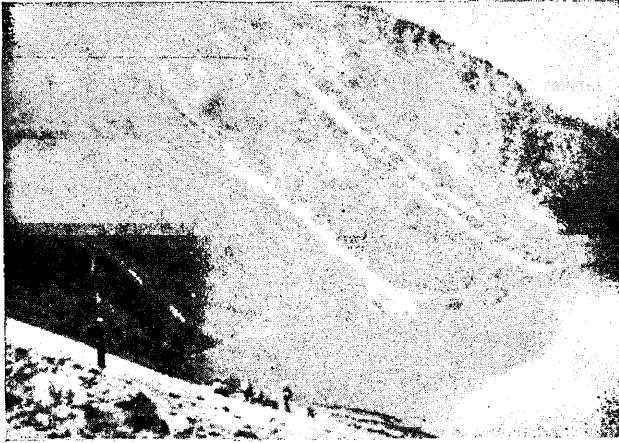
Tahtsin kõike kaotatud aega tasa teha. Nagu pöörane tormasin läbi pimeneva ümbruse edasi, vahete-vahel mõnel lumes tukkuval kannul või mättal komistades. Püüdsin rohkem mägesid mööda kolada, sest sealt laskudes lootsin suuremat kiirust saavutada...

Juba vilguvadki kodutuled. — Veel oli tarvis ühest mäest alla sõita ja siis olengi kodus. Võidurõõmsalt vielistades andsin keppidega hoogu ja nagu tuul lendasin mustendava oru poole. Alul läks kõik libedasti. Kiirus kasvas üha, sest kallak oli äkiline.

Kuid mis nüüd? — Pimedusest kerkis äkki mu ette mingisugune lumehelme taoline kogu. Kokkupõrke vältimine oli võimatu. Sekund hiljem olin kaotanud tasakaalu ja siplesin nagu vaimuhaige peadpidi kohedas lumes. Olukord oli tõesti kriitiline. Püüdsin end jalamaid püsti ajada, kuid tajusin äkki, et keegi veel sipleb ja ähib nagu kohvimasin mu all. Arvasin algul, et olen kogemata rutanud mõnele talveund magavale karule otsa. Pidin peagu nutma hakkama. Kuid siis lõi hele tulejuga mu silmad pimedaks ja käis vali püssipauk. See upitas mu jalule. Juhtunule tõi silmapilk selguse lumevallist välja roniv mehenäss, kes ei olnud muidugi keegi muu, kui meie naabruses elav kirglik jahimees ja naljahammus Jupi-Jüri. Paremat jalasäärt silitades hakkas ta püssi lume seest välja kaapi-ma, kuna läbi lumise habeme mulle kõige vägevamaid sajatusi osaks sai. Hiljem sain teada, et ta oli parajasti rebast luuramas, kes juba mitu ööd järgemööda sööda kallal oli käinud, kui ma talle peale kukkusin. Suure rabelemisega läks püss lahti, mis õnneks kahju ei sünnitanud, kuid siiski ta jahihõnne rikkus. Ta moodsalt siseseseatud peljupaigast ei olnud muud järele jäänud kui inetu lumevall.

„Seda ei maksa südamesse võtta,“ sõnas ta viimaks lahkemalt. „Oligi ebasoodus aeg. Kuid jahikirg ei lubanud koju jääda, mis sinna parata. Ega's noorhärä midagi viga ei saanud?“

Eitasin muidugi, kuigi kõrvad löid pilli ja kütunarnukid olid nagu tules.

Igilumi Poolas

Otsisin suusad üles, mis õnneks olid terveks jäänud, ja hakkasin kodu poole venima... Sellest hoolimata kujunes meil vana aasta möödasaatmine ja uue aasta vastuvõtmine tradit-

siooniliseks. „Head uut aastat!“ soovides uinusime, et hommikul puhalt koduõuel rahvuslippu heisata, sest see oli läbi ja läbi uus aasta esimesest sekundist peale...

TIINA VARANG

Lumi langeb

Puistasid äkki talve hallid pilved,
maale mustale, porisele valged helbed,
langesid hõljudes kerged suled,
tänavatel juba süttisid tuled.

Liuglesid esimesed helbed lume,
läbi hilissügise õhtu tume,
kastusid mustjasse porisse, vette,
kadusid, sulasid kui pilt pelte.

Veel ei sulgenud taevased väravad,
lumehelbed valged ja säravad
heleõrna vaibaga maa kõik katsid,
porised teed enese alla matsid.

HEINO AHVEN

Aovalgusel

Tumedaid ja musti pilvi
hakkjas taevas keerleb veel.
Ao hämaruses õrnas
tähti kaob ju koidu eel.

Heledamas koidupunas
viskub üles kiirtete,
leegitsevas taevakumas
ilmub särav päikene.

Kuldseis kiirtes ujub väli,
joobub naervast päikesest,
haarab selle kuldseid teri —
kaua neid ta igatsend.

IVI TOOMARU

Katkendeid päevikust

21. detš.

Kas tõesti on jõulud nii lähedal? Täna on ju meie kooli jõulupuu. Kõigil säravad silmad, nagu paistaks neis tuhandeid tähekesi. Oleme kõik lapsed, kes ootavad särava jõulupuu all jõuluvana tulekut. Elekter on kustutatud, ainult küünalde valgus täidab ruumi. Loeme ja laulame, kuid kõikide silmad pöörduvad tihti ukse poole. Kas sealt jõuluvana lumitunud habe ei ilmu juba nähtavale. Varsti ta saabubki paljude pakkidega, kuid korvid on jäänud ukse taha, kus asetseb enamjagu kingitusi... Olen täis hirmu, et ehk hüüab mind nimepidi, mida pean talle lugema. Muidugi midagi naljakat! Kuna pakke on palju, ta väsis neid jagamast ja läheb... Ent ta viis endaga ka kogu jõuluõhtu parima osa...

22. detš.

Viimne päev koolis sel aastal. Kõigil on hea tuju. Poisid on toonud isegi grammofooni kaasa. Laudadel põlevad küünlad, klass ehitud kuuseokstega ja vaikne muusika — need loovad mingi seletamatu tunde, mis ei lahku niipea. Kõik on täis vallatust, puhutakse üksteise küünlaid... Varsiti heliseb kell ja klassijuhataja sammub klassi, tunnistused kaenla all.

Muidu tema nii tõsises näos on täna mingisugune iseäralik rõõmu ilme. Ta soovib meile edu järgneval aastal ja jutustab meist meisse puutuvaist asjust, ent kõik ootavad igatsusega tunnistusi. Tahaksime näha oma töö tulemusi, kas peaksime olema endile kurjad või saaksime muidu hakkama. Varsti saame tunnistused, võtame nad vastu põksuvail südameil. Olen endaga rahul. Nüüd soovin veel kaaslastele „parimaid pühi!“ ja lähen koju, et varsti sõita oma koju, kus saan veeta pühad. Pakin kiiresti... ja „voori-mees“ ongi ukse ees. Algab sõit. Tore talvine päev... Sajab veidi lund... Kodu on kõik rõõmsad...

24. detš.

Eile oli kiire päev. Aitasin emal jõuluvõtmistusi teha, mis tänagi jätkuvad. Isa läks tooma jõulukuuske, mina korraldan veel tubades, et isa tulekul kohe hakata jõulupuud ehitama. Isa tulebki... Ehin kiiresti jõulupuu. sest varsti kostab kirikukella helin, kutsudes meid kiriku. Sammun kiriku poole. Kõikjal tullakse hobustega, kellade helinal. Kirikus põlevad küünlad täna erilise soojusega. Opetaja on nagu teissuguses meeles ja kirikukoori laul kõlab nagu inglite koorilaul taevast.

Ohtul.

Jõuluõhtu. Oleme jällegi jõulupuu ümber, silmade särades ja südamete põksudes, kuid nüüd oleme ainult kolmekesi: isa, ema ja mina. Oleme üksteisele jõuluvanad... Kүүnlad põlevad vaikselt ja väljas paistab aknaist kõikjal küünalde sära. Kas täna on siis tõesti sündinud jõululaps, nii külmal talvepäeval?

Esimesel pühal.

Täna ma olin päris laisk. Magasin kaua ja nüüd loen raamatuid. Kõik load on vaiksed.

Teisel pühal.

Täna on meil külalised.

Kolmandal pühal.

Olen kodus, loen raamatuid, mängin doominot jl.

29. detš.

Käin iga päev suusatamas, ent läna tahan minna pikemale retkele, sest ilm on väga soe ja ilus.

Olen tagasi. Pidin minema tooma männioksi. Kui toast väljusin, langesid üksikud lumehelbed liuledes maa-le. Kõikjal oli vaikne... Üle lumitunud välja mustendas mets. Lumitunud väli oli täna tuhm, sest päikest polnud, muidu on seal tuhandeid kristalle, mida alati tahtsin koguda, et neist teha keed. Üksikud lumehelbed muutsid mu ülikonna varsti kirjukuks, ent mulle miskipärast meeldib suusatada just siis, kui on langemas helbeid, villpehmeid. Varsti jõudsin metsa, kus oravad hüppasid puult puule ja eemal vilksatas isegi pikkkõrv — jänku. Kahjuks polnud seal mände ning ma läksin edasi, ehkki puude vahel oli halb suusatada. Ent mis see siis on? Mets muutub võöraks ja pean nentima, et olin eksinud, sest vahepeal oli lund rohkem sadama hakanud ja mu jäljedki olid kadunud. Pime-nes... mis nüüd? Hakkasin pikkamisi edasi minema, ja ennäe! eemalt vilks tuli. Tahtsin minna sealt teed küsima, kuid talule lähenedes tundsin selle ja teadsin, et olen kodust eemal umbes

paar või kolm kilomeetrit. Suusata-sin kiiresti ja varsti hakkasid paistma aleviku majade tuled nagu mingid sädelevad silmad läbi lumesaju. Nüüd kiiresti koju!

Vana-aasta viimasel õhtul.

Jälle vajub aasta igaviku merre, kust pole enam tagasipääsu. Oleme elanud jälle aasta, mis on toonud meile palju muret ja rõõmu. Kiriku-kell heliseb, kutsudes kõiki jumalakot-ta veel viimast korda sel aastal. Rut-tan minagi, kuigi möödunud aastal ei pääsenud suure rahvahulga tõttu ki-rikusse. Täna pole sugugi parem lugu, ent ma ei taha alati alla anda, vaid saan siiski koha kooril. Kahju ainult, et olen kirikukoorile nii lähedal, sest mulle meeldib kuulata laulu eemalt, see on nagu pühalikum. Palju on inimesi, meie väike kirik on tulvil. Pä-rast kirikuskäimist lähen tädiga ühes vana-aasta sõitu tegema. Kiriku vära-vas ja ausamba juures põlevad ilu-laternad, mille värvilisel valgusel meie kirik paistab eriti ilusana. Kuid palju ilusam on veel kalmistu, kus eriti pal-ju värvilisi ja harilikke tulesid. Tore on see! Seltsimaja juurde tulles mee-nutas viimane jõulupuud, sest kõik aknad olid valgustatud. Läksin ka sinna hr. Riigihoidja kõnet kuulama. Varsti kuuldus raadiost „hurraa!“, sest uus aasta oli saabunud. Mul oli nagu mingi kurbuse tunne. Kahju oli vanast aastast!

Uus-aasta õösel.

Seltsimajast väljudes läksime kiri-kusse, kus oli korraldatud jumalatee-nistus. Kirik oli õösel tuled meres eriti armas. Kodus soovisime üksteisele „head uut aastat!“ ja meenutasime va-na aastat.

6. jaan.

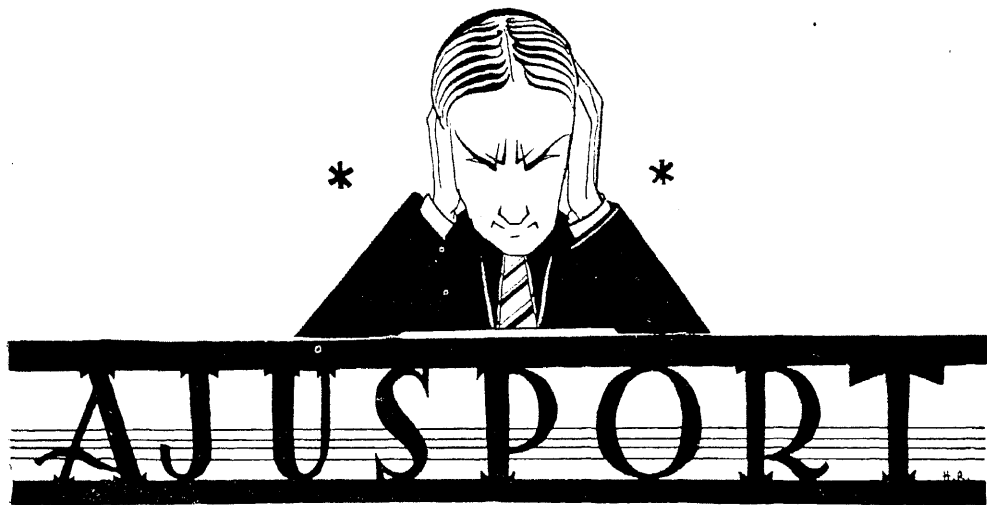
Vahepealsed päevad on möödunud kiiresti, kuid täna pean sõitma juba jällegi linna kooli. Ja pealegi veel ho-busega, sest autobus ei saa suure lu-

me tõttu liikuda. „Pakiti“ mind suurte kasukate sisse ja sõit läks valla. Aga kurvalt uksele vaatama jäi mu väike sõber, koerake, kes alati ootab mind ja naerab mulle, kui jälle lähen. Linna jõudes oli mul palju jutustada ja aeg kadus kiirelt.

7. jaan.

Olen jällegi koolis. Kõigil on rõõ-

mus meeleolu. Öeldakse, et täna on „sinine esmaspäev“. Nii ka tõesti! Õppimine ei edene täna kuigi hästi, sest pole enam sellega harjunud. Aga varsti on muutunud kõik jälle endiseks ja asume oma õpingute juurde uue jõuga, ning loodame, et neil on ka soovitud tagajärg. Tahame ju kevadel lõpetada kooli. „Parimad soovivad kaasa,“ ütlevad veel õpetajad.

IVI TOOMARU

Kirjandusmõistatus nr. 7

8, 10, 10, 20 — 21, 2, 1, 4, 8, 19 —
 9, 8, 19 — 10, 2, 2, 4 — 21, 1, 18, 4, 20,
 10, 20, 4 — 17, 15, 15, 14, 2, 14, 4, 8 —
 19, 20, 14, 2, 21, 20, 4 — 14, 1, 9, 3, 1,
 19, 8, 14, 9, 1, 4 — 21, 5, 6, 2, 10, 4,
 1, 7, 1, 4 — 11, 1 — 8, 12, 1, 13, 15, 18,
 4 — 13, 20, 8 — 21, 1 — 10, 2, 8, 4 —
 10, 5, 12, 8 — 19, 1, 8 — 21, 1 — 9, 2,
 2, 14, 2, 21, 20 — 10, 20, 13, 18, 20, 19,
 2 — 11, 1 — 9, 8, 10, 12, 8, 19, 20, 12,
 20, 19, 2 — 19, 2, 14, 2, 9, 1, 21, 20 —
 22, 20, 4, 20, 19, 2 — 13, 15, 12, 20 —
 15, 9, 1 — 10, 5, 5, 17, 19, 20, 13, 2, 19,
 19, 2 — 13, 2, 6, 1, 19, 19, 2 — 10, 8,
 10, 12 — 17, 15, 14, 10, 20, 4 — 21, 1
 — 15, 19, 1, 10, 20, 4 — 19, 8, 8, 19 —
 9, 20, 20, 4 — 21, 2, 6, 1 — 13, 20, 8
 — 1, 12, 1 — 10, 20, 21, 21, 1 — 13, 1,

19 — 7, 22, 8 — 13, 18, 1, 9, 17, 8, 4,
 2, 10, 8.

Lahenduse võti.

1) A. H. Tammsaare tuntud teos —
 13, 22, 18, 3, 15, 11, 1 — 17, 2, 18, 2,
 9, 2, 2, 19.

2) 21, 20, 20, 14, 2, 1, 18, 9, 20, 13, 2
 = Betti Alveri teos.

3) 11, 20, 20, 4, 8, 21 = A. H. Tammsaare näidend.

4) 7, 8, 8, 9, 10, 2 — 7, 8, 8, 13, 8,
 20, 12 = Johan Bojeri tuntud teos.

5) 9, 20, 18, 4, 20, 10, 20, 4 — 21,
 20, 14, 8, 6, 8, 14, 12 = Tamäsi teos.

6) 9, 20, 10, 4, 18, 8, 19 — 19, 16, 4,
 1, 9, 2, 7, 14, 14, 20, 21, 1, 11, 1, 4 =
 B. Rucki teos.

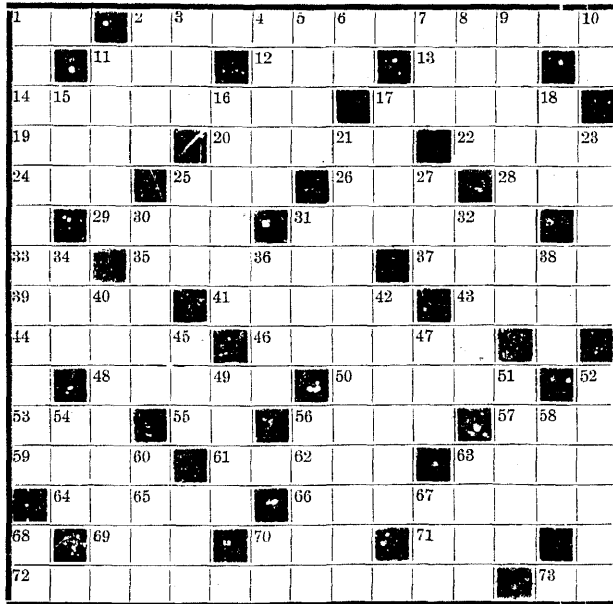
7) 13, 1, 9 — 9, 5, 14, 21, 1, 4 = J. Aho teos.

A. H. Tammsaare jutustusest „Vastukaja“.

Lahenduse tulemuseks on tsitaat

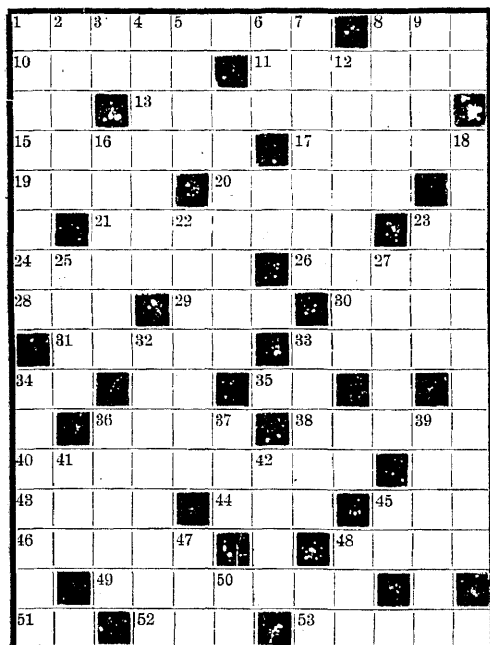
E. ERNESAKS,
Tall. Poegl. Kauk.-k.

Mõistatus nr. 8

Põikread: 1. Geomeetriline mõiste. 2. „Laula...“ tuntud rahvalaul. 11. Lind. 12. Vaat. 13. Täida. 14. Loomade kogum. 17. Ajalooline lahing. 19. Võim, tegevusvabadus. 20. Tule appi. 22. Kõrgendik. 24. Perekonnaliige. 25. Naise nimi. 26. Omapead. 28. Näo osa. 29. Skandinaaviapärase mehenimi. 31. ei tohi lüüa väravat (sportlik mõiste). 33. Joodiku hüüdsõna. 35. Kinonäitleja Barrimoré eesnimi. 37. Suurus. 39. Tekib lõõgist. 41. Metsloom. 43. Tüdruku eesnimi. 44. End. minister. 46. Sõduri nuhtlus. 48. Hoosus. 50. Mitte lõbus. 53. Ühe tähe nimetus. 55. Vaat. 56. Leidub mõne allkirja ees. 57. Mitte teine. 59. Alluv. 61. Ebameeldiv häällitsus. 63. Kaardimäng. 64. Ebajumal. 66. „Estonia“ direktor, nimi ja eesnimi. 69. Taimeliik. 70. Palav. 71. Kõrvahoone. 72. Mitte optimistlik. 73. Põllumajanduse keskuhis (lühend).

Püstread: 1. Kõrge ehitus. 2. Kardab maad. 3. Tänav Tallinnas. 4. Koht Tartumaal. 5. Poisi nimi. 6. Selttimees (lühend). 7. Omapead. 8. Võilas. 9. Paremakspidamine. 10. Eitus. 11. Kuulus neegrisprinter. 15. Elektrimootühik. 16. Eesti kirjanik, eesn. esitäh ja nimi. 17. Spordivahend. 18. Eestipärane naisenimi. 21. Veskiühik. 23. Poisi nimi. 25. Türgipärane mehenimi. 27. Mulk, avaus. 30. Metsloom. 31. Takistus, eksitus. 32. Läheta. 34. Silmahaigus. 36. Paluma, anuma. 38. Sada (vene k.). 40. Mõtteid vahetades. 42. Veneaegsus sõjaväes. 45. Naisenimi. 47. Mina (ladina k.). 49. Vöö kinnitamise vahend. 51. Heinatööriist. 52. Eksitav, mitte selline, nagu näib. 54. Pöörsõna (minev.). 56. Pääsetäh. 58. Kepp. 60. Keedis. 62. Ilusam lill. 63. Seda tarvitavad õpilased õpetajate „tüssamiseks“. 65. Veetaim. 67. Eestipärane naisenimi. 68. Lugupeetud (lühend.). 70. Noot.

Põikraed: 1. Eesti luuletaja. 8. Hääle liik. 10. Lahing Eesti minevikust. 11. Jõgi Leedus. 13. A. Gailiti romaan. 15. Talispordi vahendeid. 17. Saksa ajaloolane †. 19. Elukutse. 20. Vald Tartumaal. 21. Lind. 23. Sina.

24. Saksa kirjanik. 26. Malend. 28. Toitaineline. 29. Ungari tiitel. 33. Eesti maalikunstnik. 35. Noot. 36. Elukutse, töö, 38. Toit. 40. Tuntud filmidiiva eesnimi ja nimi. 43. Põllutööriist. 44. Barbaruse teos. 45. Mulla osake. 46. Õrn lõök. 48. Põldvili. 49. Linn Hispaanias. 51. Kaksikvokaal. 52. Liha liik. 53. Katoliku jumalateenistus.

Püstread: 1. Ida-Rooma riigi nimetus ajalooast. 2. Jõgi Siberis. 3. Noot. 4. Hotell Tallinnas. 5. Naise nimi. 6. Kalapüügiriist. 7. Eesti poksiija. 8. Viulimeister minevikust, †. 9. Mütoloogiline Briti kuningas. 12. Ametist vabastatud professor. 14. Mereväe juhataja. 16. Religionist. 18. Kuulsa rootsi rahamehe eesnimi ja nimi, †. 22. Eesti kindral, †. 23. Saksa filmidiiva. 25. Kõrvesaar. 27. Tulesüütamise vahendid. 32. Inglise riigitegelane 16. s. 33. Muusikaline draama. 34. Jõgi Lätis. 36. Maakera liikumise suund antud momendil. 37. Jook. 39. Kuulus maalikunstnik, †. 41. O. Lutsu teos. 42. Linn Poolas. 47. Eitav sõna. 48. Sadama osa. 50. Imestushüüe.

Jõulunumbri mõistatuste kohta saabus palju õigeid lahendusi. Lahendajate nimed ühes auhindadega avaldame järgmises numbris.

L. RIMMEL,
Põltsamaa Progümnn.

Valgeid teid

Talvine piimjas lumi
kõikjal mu ümber on.
Valged teed, hunnitud rajad!
Sammuda nendel on õnn.

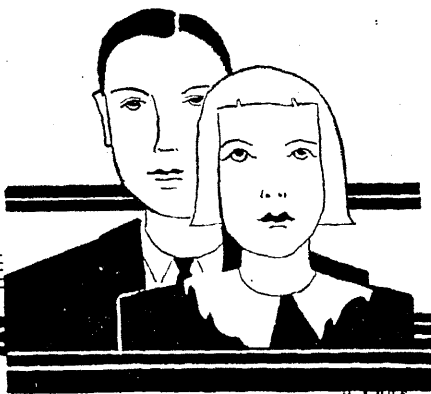
Kõikjal kuis helkjalt nii valge!
Süda, kuid tema vaid
tuhastab ootuses, valus...
Pisarais nuuksub ka hing.

Süda, su kisuksin rinnast,
sinu, nii valuleva,
ette su viskaksin teele!
Siis ehk ei tuikaks sa enam...

Ehkki nii vähe on käidud,
palves on janunetud,
valgeid teid igatsetud,
küllalt ka tajutud.

Ah, kui kõik säiliks ka nõnda,
poleks kui pimedust,
et ei õigeid teid leida
suuda. Vaid pettumust...

RINGVAADE

Tallinna Reaalkooli õpilasingide tegevusest

Tallinna Reaalkooli õpilasingide juhid

See õppeaasta on Tallinna Reaalkoolile toonud mitmeid muudatusi. Koolikorralduse muutmise tõttu töötab nüüd koolis viis isesugust koolitüüpi.

Ringide tegevus ei ole siiski selle kaudu killustatud, sest iga tõsise realisti südames elab edasi ühtekuuluvuse tunne.

Asume kõigepealt kirjandusringi tegevuse vaatlemisele. Kui möödunud kooliaasta oli kirjandusringi elus eriti edukas, siis käesoleva õppeaasta algul tekkis õpilaste seas küsimus, kas kirjandusring üldse enam jalgu alla võtab. Olid ju peaaegu kõik „kuulsad nimed“ koolist lahkunud ega julgetud ülejäänud tegelasilt erilist aktiivsust loota.

Algus oli kaunis vähelubav.

Peakoosolekust oli osavõtt väga hõre. Kirjandusringi energilise esimehe R. Remmelga eestvedamisel suudeti siiski olukorda muuta ja praegu on kirjandusring vahest veel elujõulisem kui möödunud aastal.

Tekkinud kriisist suudeti üle saada nooremate jõudude kaasatõmbamisel, ja nagu kogemused näitavad, on see katse päris hästi õnnestunud.

Kirjandusringi praegusesse juhatusse kuuluvad R. Remmelgas (esimees), I. Laaban, O. Toomik, O. Paju, V. Pihho ja O. Mikiver. Ringi hooldajaks on õpetaja hr. A. Kõrv.

Kirjandusringi käesoleva aasta tegevuskavast oleks märkida kavatsitavaid kirjandusõhtuid, mis peamiselt korraldatakse koos E. Lenderi gümnaasiumiga. Esimene sellelaadiline õhtu peeti 29. septembril, ja osavõtt mõlemate koolide õpilaste poolt oli väga elav. Järgmise ühise üritusena oleks päevakorras vaidlusõhtu, mis peetakse samuti E. Lenderi gümnaasiumi ruumes. Vaidelavaks teemaks jääb arvatavasti „Saatus ja tahe“, milline tänapäeval küllaltki huvi peaks äratama.

Vanameister K. E. Söödi 75. a. sünnipäeva puhul korraldati juubilari auks kirjandusõhtu, mis pühendati nii ta loomingule kui ka ta elukäigule. Kanti ette kaks referaati. Üks tema elust ja teine ta loomingust. Peale selle oli veel kavas deklamatsioone.

Kirjandusring annab juba kolmandat aastat välja ajakirja „Realist“, mille toimetusse kuuluvad O. Ast, R. Remmelgas, I. Laaban, O. Toomik ja O. Paju.

1938. a. märtsis on meie „koolipapa“ E. Särkava 70. eluaasta täitumise puhul kavatsus välja anda „Realisti“ erinumber.

Möödunud aasta eeskujul korraldab kirjandusring ka tänavu kirjandite võistluse. Erineb ta eelmisest ainult seetõttu, et auhindamisele tulevad ainult „Realistis“ ilmunud tööd.

Väljaspool kooli on kirjandusringi tegelesed võtnud osa peamiselt TKVÜ (Tallinna Koolinoorsoo Vaimukultuuri Ühingu) tegevusest. Nii on kirjandusringi esimees R. Remmelgas ka TKVÜ esimeheks ja I. Laaban nimetatud ühingu revisjonikomisjoni esimeheks.

II. septembril korraldas TKVÜ kõnevõistluse, millest meie kooli esindajana võttis osa I. Laaban. Ta ei kaotanud pinevas konkurentsist närve ja suutis saavutada kolmanda koha, saades mälestuseks väärtusliku auhinna.

Möödunud aastal alustas kirjandusringi juures tegevust näitesektsioon. Näiteringi tase oli möödunud aastal kaunis kõrge. Lavastati edukalt katkend Kivi „Seitsmest vennast“ ja Braksi „Tantsuproffessor“. Kahjuks olid peaaegu kõik möödunud aasta „tuusad“ lõppklassidest lahkunud, mille tõttu sel aastal on märgata tagasiminekut.

Näitering on käesoleva õppeaasta alul olnud varjusurmas. Peeti küll üks koosolek, valiti isegi juhatus, kuid kaugemale pole saadud. Ringi juhatusse kuuluvad R. Remmelgas (esimees), Mereküla ja Kuldma.

Oleks soovitada, et näiteringi juhatus asja tõsisemalt võtaks ja koolipeoks mõne väiksema näidendi lavale tooks.

Nagu asjaomaselt poolt kuulub, on näiteringi juhatus veel üheteistkümnendal tunnil asja üles võtnud ja loodab koolipeoks ühe näidendi lavastada. Selleks jõudu tööle!

Ootamatult elujõuline on aga muusikaring. Endiste aastate kahe orkestri asemel tegutseb neid nüüd kolm. Minevaastastele puhkpilli- ja sümfoniaorkestrile on käesoleval aastal lisandunud veel tantsuorkester. Koolipeol ei maksa aga veel siiski eriti nõudlik olla, sest on ju asi mängijatele alles uudne.

Nimetatud kolmest orkestrist on kõige populaarsem puhkpilliorkester, sest talvel mängib ta „reaali“ liiväljal kolm korda nädalas, hoolimata külmast ja tuisust. Puhkpilliorkestri tuntumatest tegelastest võiks märkida Orgmetsa, Miilenit, Tohvrit ja Vaiku. Sümfoniaorkestri koosseisus leidub rida nimesid, mis on Tallinna koolinoorsoo hulgas hästi tuntud. Nii Laaban, Remmelgas, Laansoo, Kuum, Ast jt.

Peale orkestrite tegeleb veel laulukoor, kelle paremaid lauljaid on moodustatud meeskvartett, kes üllatas oma esinemisega kuulajaid 29. septembri kirjandusõhtul. Tollesse kvartetti kuuluvad Orgmets, Mereküla, Piho ja Anikejev.

Muusikaring on tähtnud suurema osa kavast koolipidudel, ja loodame, et see ka sel aastal nii on, sest nõutavale tasemele on teistel ringidel kaunis raske tõusta. Ringis võimaldatakse näha ja kuulda meie parimaid helikunstnikke.

Muusikaringi juhatusse kuuluvad Tohvri (esimees), Piho, Mereküla, Laaban, Remmelgas ja Miilen. Ringi hooldajaks on õpetaja hr. V. Toomingas.

Rõõmuga võib märkida maleringi uuestisündi. Majanduslik eriklass, kes ringidest peaaesjalikult ainult spordiringi eelistab, on saanud üllataval kombel ka maleringile jalgad alla.

Oli tõesti viimane aeg, sest on kavatsus korraldada Tallinna koolinoorsoo vaheline maleturniir, millest võtaksid osa Tallinna gümnaasiumide parimad. Kuna paremad maletajad ongi koondunud majandusklassi, on selge, et maleelu raskuspunkt aeglaselt, kuid kindlalt sinnapoole vajub.

Reaalkooli maleringil on kavatsus korraldada malevõistlus Gustav-Adolphi gümnaasiumi ja Reaalgümnaasiumi vahel. Kuna mõlemate koolide maletase on peaaegu võrdne, on raske ennustada võitjat.

Maleringi juhatusse kuuluvad Hussar (esimees), Lukk, Sepp ja Laidvee. Abiturientidest kuuluvad paremate maletajate hulka Lukk, Kuldma ja Juhansoo. Eelviimaste klasside „male-eliidi“ moodustavad Sepp, Raadiko, Tomson, Rõuk ja Rekand. Nooremate klasside õpilastest võiks märkida Otsa ja Kuuskmaad.

Kooli esivõistlused peetakse suure osavõtjate arvu (38) tõttu kahes grupis. Mängitakse kaks korda nädalas kooli ruumes.

Kindlamaid pretendente esikohale on Raadiko ja Juhansoo. Kuid ka nooremad maletajad võivad üllatada, mis muidugi aitaks kaasa pinevuse tõstmisele.

Laskuriringi tegevus algab õieti alles talve tulekuga, sest siis algavad ka laskeharrjutused all riigikaitseõpetuse ruumis. Kevadel siirdutakse juba võimalikult vara välitreeningule, et olla algavateks riigikaitsealisteks õppusteks võimalikult heas vormis.

Tähelepanuväärivaks nähtuseks on see, et Reaalkooli lasketase on laskuriringi asutamist saadik tunduvalt tõusnud. Kui endistel aastatel I klassi normi saavutasid ainult üksikud õpilased, siis käesoleva aasta kevadel oli I klassi märke 25. Geering saavutas koguni meistriklassi normi. Laskestaseme tõusuks aitab kaasa ka Reaalkooli kaitseelidud kompanii reorganiseerimine.

Oleks soovitav, et kõik paremad laskurid võtaksid osa kaitseliidu tegevusest, sest siial avanevad hääd võimalused harjutamiseks.

Ringi juhatusse kuuluvad Mütür (esimees), Kukk, Lauga, Hallik ja Juhari. Ringi hooldeajaks on hr. kapten K. Lind. Ringi kavatses sel aastal korraldada võistlusi teiste koolidega, milleks on juba asutud uute relvade muretsemisele ja olemasolevate täiendamisele.

Möödunud aastal alustas tegevust ka margikorjajate ring. Margikorjajate ring on siiaamaani teotsenud võrdlemisi vaikselt, sest korjavad ju marke peaaesjalikult ainult kinnisema iseloomuga poisid. Ringi tegevus püüdnud päämiselt ainult markide vahetamise õhtute korraldamisega. Asja „hingeks“ on Kuldma.

Tõsiselt tuleb kahtseda lennuringi hingusele minekut. Alles aasta tagasi oli lennuring elujõulisemaid ringe koolis üld-

se. Korraldati lennukimudelite valmistamise kursusi; võeti edukalt osa ülelinlikest võistlustest. Nii on praegu veel väärtuslik üldvõitja auhind meie käes. Kooli esivõistlusist võttis osa mitukümmend õpilast.

Kahjuks puuduvad aga praegu energilised organiseerijad, kelle abita on võimatu uuesti tööle asuda. Loodan, et see asi aja jooksul paraneb ja väärtuslik rändauhind ka sel aastal meie omanduseks jääb.

Tuntumad „lendurid“ on peaaegu kõik koondunud eelviimastesse klassidesse. Nendest võiks esile tõsta Pilliroogu, Helmet, Ounapuud jt. Viimastes klassides on seevastu ainult üksikuid asjast huvitatuid (Valma, Kaus).

Olen sellega annud lühikese ülevaate ringide tegevusest. Loodan, et õppeaasta lõpuks ringid on suutnud täita oma kavatsused, et anda tunnistust realistide organiseerimisvõimest ja püüdlikkusest.

E. MAGI

Pakri

Minu kaunimad elupäevad on seotud nimega — Pakri. Pakri on üks kaunimaid ja omapärasemaid kohti Põhja-Eesti pankrannikul. Lähemalt määratledes asub Pakri Põhja-Eesti ranniku kõige läänepoolsemas tipus. Õieti jätab see koht algul vaatlejale mahajäetuse ja viletsuse mulje, sest säälese looduse lahutamatud osad on kidurad kadakad, sammal ja kivid. Kõikjal on teed kaetud väikeste valgete kividega ja üksikute madalate majade ümber asetsevad kehvad põlluribad valendavad kivikestest, nagu

oleks kellegi helde käsi neid nii oht-rasti laiali puistanud sellesse ühetoonilisse loodusesse. Tõesti, paneb imetlema, kuidas taimed on suutnud tungida läbi selle kivikeste kindluse. Nende tillukeste haritud põllukeste kõrval ei leidu vaba lapikestki, mis poleks kaetud paksu samblakorruga, ja igal pool, kus vähegi võimalik, on tunginud kasvama kadakad — kiduralt, kuid visalt.

Igav ja üksluine — oli minuigi esimene mulje sellest loodusest. Kuid mida ligemale ma jõudsin Pakri tu-

Hofmann, RKTkool

Muinasjutt luigest

letornile, seda soojemaks läks süda ja rõõsamaks meel, sest leidsin selle looduse ja enese vahel mingisuguse salajase sideme. Tundus naljakana, et ma polnud tähele pannud värvide mahedat kooskõla, mere kutsuvat kohinat! Ma polnud märganud ka neid vanu puid, mis kasvasid nii kalda ligidal, et ähvardasid iga silmapilk merre kukkuda. Kuidas need igivanad puud olid suutnud mitu aastasada vastu panna sellele mere kutsumisele!

Olin jõudnud päris ligidale Pakri tuletornile ja ligidale ka oma sihtkohale, tuletorni juures asuvale majakesele. Vanad pärnad ümbritsesid maja ja andsid sellele osa oma rohelusest. Kodune ja mugav paistis olevat see vana maja. Ta sammaldunud katus ja viltuvajunud uks ei

seganud seda muljet. Astusin õue. Seal talitas keegi tugev ja jõuline naine. Jah, niisuguses põhjamaises karges looduses peavad olema inimesed tugevad ja suured, sest muidu nad ei suudaks võidelda tormidega sügisesel merel. Võib öelda, et ranniku ja saarte inimesi on tugevaks teinud meri. Kuid, miks on õuesolev lehm nii pisike, nagu oleks ta siia kuskilt kääbusteriigist sattunud? Ja miks vaatas ta nii kurva näoga talitaja naise poole? Kuid tal polnud ju õieti midagi süüa, sest sinse looduse lahutamatud osad on kidurad kadekad, sammal ja kivid.

Toast astus õue mu tädi, kes temale omase lahkusega tervitais mind ja kutsus sööma. Mul pole vist iialgi nii hääd isu olnud, kui pärast seda huvitavat matka.

Pärast väikest puhkust saatis mind teenijatüdruk alla randa. Kui tugev küll oli see Pakri saare tüdruk!

Pidin imetlema seda looduse puutumast, mis oli eriti silmapaistev siin rannas. Ja missugune mõõtmatu avarus oli siin! Kuidas viskusid kohisedes murdlained vastu kõrget paekallast! Mõtlete te kunagi murda seda tugevat vastupanu? Oo, te olete suutnudki uuristada sügavaid koo-paid paesse. Kas kavatsete sinna vangi luua kauni kuningatütre?!

Sügava ja salapärase mulje jättis meri mulle juba sellal, esimesel kohtamisel temaga. Kuid alles hiljem, paljudel kaunistel suvipäevadel õppisin tundma selle huvitava sõbra hinge.

Oo, meri on haruldane seltsiline, kelle seltsis pole igav ja kes ei tüüta. Pea iga päev on tal eri nägu, mida siis imetled ja kardad. Ta on tõesti kohutav, kui ta vihaselt saadab suuri rohelisti veemägesid valgete ja vahutavate harjadega vastu kaldaid. Ta on nii sõnakuulelik ja pai vaikseil

suurpäevil, kui ta päikesekullas säravaid laineid laisalt vastu rannakive veeretab. Mõnikord pole ta vihane, aga ta ei meeldi, sest ta on hall ja morn. Kõige armsam on aga ta mängtaevasina ja päikesekullaga, kui tema kuninglik rind on külvatud täis tuhandeid, tuhandeid sätendavaid ja kiirgavaid kalliskive.

Kui sageli olen ma mõelnud, mil-liseid toredaid lilli ja kasve võib peituda mere sügavusis. Kui palju võib sääl olla ilu ja varandusi, mida keegi ei imetle ega kasuta! Ja need lugematud hulgad uppunuid sääl põhjas, kes kord usaldasid end mere meelitavaile sosistustele, näevad seda kõike, aga nende kustunud pilk ei oska seda imetella ega hinnata...

Jah, nii mitmepalgeline, kohutav kui ka meeldiv oli mulle suve sõber — meri. Kaunimad mälestused temast varjavad neeme üksluisuse, ja Pakrile mõeldes ei meenu eeskätt säälse maastiku tühjus, vaid kõige südamlikumad inimesed ja vaimustav rand.

Rahvusvahelise Õpilaste Kirja-vahetuse Büroo teateid

Allpool avaldab Büroo ühe huvitava J. Vestholmi Erahumanitaar-gümnaasiumi õpilasele saabunud kirja. See kiri on tulnud Alžiirist õpil. H. Raudsepale ja kirjeldab araablase pidustusi, prantsuse keelest tõlkinud õpil. A. Anderkopp.

Mostaganemis, 14. novembril 1937. a.

KALLIS UNO! *)

Sain Teie kirja läinud reedel ja tänan Teid väga. Leian, et Teie valitsuse linnakindlus meenutab Prantsusmaa losse-kantse.

*) Huvitav on nentida, et Michelle'ilt kirja saanud õpilase Uno pinginaabri isa, ametilt laevakapten, eeloleval talvel sõidab oma laevaga Mostaganemisse (Aafrikas), kus elab M-ile Michelle. Et luua lähemat kontakti oma kauge sõbrannaga, valmistab Uno juba varakult mälestusesemeid saatmiseks oma sõbrale võõras maailmajaos. M-ile Michelle'i vanemad on juba kavatsetud sõidust informeeritud ja on hr. kapteni oma poole külla kutsunud.

Meil on nüüd alanud „ramadam“. See pole püha, vaid araablaste rahvakomme. „Ramadami“ 28-päevalisel kestusel pärismaalased ei söö, ei joo ega suitseta päikese tõusust loojakuni. Nad söövad ööseti. Öhtul valmistavad naised araablaste rahuustoitu kuss-kussi, mis on lambaleeme aurus küpsetatud kõva manna. Kuss-kussi pakutakse lakeeritud savist, puust või vasest nõudes, mis on peagu vankriratta-suurused. Kuss-kussile paigutatakse datleid, viinamarju, viike ja väikesi kompekke ning nende otsas troonib suur tükk keedetud lambaliha.

Kuss-kussi süüakse näppudega: kahvleid pärismaalastel pole. Küll leidub aga oliivipuust lusikaid.

Suurte vastuvõtude ja pidustuste ajal korraldatakse „fantaasiad“. „Fantaasia“ areneb avaral lagendikul. Araabia ratsanikud seatakse üles ridadesse, üksteise kõrvale. Nad on peopäevaks välja toonud oma suured burnused (avarad erilisest topsulisest, pärismaalaste poolt „haikiks“ nimetatavast villasest riidest mantlid). Ratsanike pead on mähitud linikuisse, mida hoiavad koos pikad kaamelikarvast nõõrid. Burnuste all kantavad riided on kirevast siidist, nagu punased, kollased, rohelised jne. Ratsanike jalatsid ja kõrged sadulad on punasest nahast, äärestatud kulla ja hõbedaga. Käes hoiavad nad hõbedaga ilustatud ja inkrusteeritud püsse. Ja nende hobused! On Teil eales olnud juhus näha Araabia hobuseid? Need on väikesed, kitsakondilised, ülinärvilised ja sädelevad loomad.

Märguandmisel kõik hakkavad liikuma ühteaegu, burnused lehvivad, mustjaspruunid näod välgatavad, ja nagu üks mees, lasevad kõik samal hetkel kas õhku ehk maapinna suunas — ja seda kõike galopeerides keset suitsu ja tolmu. Nad on tõepoolest väljateeninud ratsanikud.

Peagi järgneb deffa (sööming). Pakutakse süte paistel tervelt küpsetatud lammast. Ora küpse lambaga paigutatakse kokkutulnute ette ja igaüks haarab siis näppudega ihaldatud tüki.

Nagu näete, on araablaste kombed veidrad. Kuid kaunil Alžiiri pinnal on neil palju võlu ja salapärasust. Olen sääraseid pidustusi sageli kaasa teinud kaiidide (araabia pealikute) ja hadšade (kohalikud kõrgest soost isikud, kes on käinud Mekkas palvetamas prohveti haul) juures ja olen neil viibinud ikka ühesuguse heameelega.

Surun südamest Teie kätt

Teie sõber Michelle.

„Tuleviku Rajad“ ilmuvad üks kord kuus (välja arvatud juuni, juuli ja august). Tellimishind kr. 2.— kogu õppeaastas, 90 snt. sügispoolaasta, 115 snt, kevadpoolaasta. Üksiknumber — 25 snt. Vastutav tegevtoimetaja: Karl Mikhla. Toimetus: Joh. Aavik, Harald Jänes, Otto J. Kiisel, Hugo Lepik, Oskar Parlo, Helene Tamverk, Aleksander Vaigla. Väljaandja: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Sakala 51. Tarvitamata käsikirju alal ei hoita. Käkiriki saadetakse tagasi, kui selleks on lisatud mark.

„Külvaaja“ trükk, Tallinn, Rataskaevu 6, tel. 450-67

Oma lugupeetud kaastöölis

Luuletaja Jakob Liiva

leinal hardalt

„Tuleviku Radade“

toimetus

VARDI AUSTA

„Metsmees“ «Vanemuises»

A. Särevi dramatiseering R. Janno samanimelise romaani järgi. Näitejuht: A. Mering. Lavapildid: R. Sepp.

„Metsmees“ on juba teine dramatiseering „Vanemuises“ käesoleval hooajal. Näib, et dramatiseeringud püsivad ka eelolevail hooegadel endise visadusega teatrite laval.

Richard Janno „Metsmees“ on varajase mate „Looduse“ romaanivõistluste vili. See romaan on võistlusel auhinnatud ja pälvib tollal elava tähelepanu. Olid ju romaanis käsitletud ning kriitilise pilguga nähtud hõimuküsimused tollal aktuaalsed. Viimasel ajal on hõimutegevust jällegi elustatud, mis ühtlasi õigustab ka „Metsmehe“ lavalekohendamist. Siin saame terava sülega joonistatud läbilõike meie varajasemast hõimuromantikast.

Sündmuse põhituumaks on mordvarezalasest poisikese toomine Eestisse, kus temal ideeliste teadusmeeste poolt tahtakse lasta osa saada suure maailma teadus-kultuurist. Temast tahtakse kasvatada haritud meest, kes siis läheks õpetatud pojana oma rahva põlve uueks looma. Kuid teda võorutatakse oma kodumaast ning Eestitki ei saa tunda ta koduna, sest siin peetakse teda võöraks almusesaajaks. Peedrale, nii oli poisi nimi, saab ka teatavaks tema heaks korraldatud alandav toetuskorjandus. Sellele lisandub piinlik kokkupõrge pealetükkiva advokaadi prouaga ja armumine advokaadi tütrusse, mis viivad noormehe sisemistesse vastuokstesse. Peedra lahkeb pahandusega talle ulu-

alust andnud advokaadi perekonnast, kuid ta ei pöördu tagasi oma kodukohta, vaid jääb elama Eestisse.

Dramatiseerija, lavastaja ning näitlejate ühise loomingu tõttu saime „Metsmehest“ üsna tõhusa teatrietenduse. Mõju ja elavuse saavutamise mõttes sissepõimitud soolonumbrid andsid mõnevõrra operetliku maigu ning pidurdasid üldtempot, kuid näit. Elsa Maasiku hästi esitatud laulusoolo tasandas mõnegi puuduse.

Näitlejaist pakkusid head osatõlgendust õige mitu. Peedra Smirnovi osakandja A. Mering tegi sellest tagasihoidlikust ja vaikivast mordva poisist usutavalt mõjuva lavakuju. Kõige nauditavam oli mäng näidendi viimastes piltides, kus A. Mering ja A. Randviir (magister Rander) kahekesi valitsesid lava. Magister Randerist A. Randviiru tõlgendusel saime jõulise ja mõjuvama kuju õhtu jooksul. A. Piller magister Rahnolona andis selgepiirilisel läbitõotatud magisterliku tüübi. J. Pöder dr. Rasmuse osas oli isalikult südamlilik ja mõõdukas õpetlane. Advokaat Luik V. Kure käsitusel oli üsna korralik.

Naisosalistest olid suuremad rollid seekord A. Tammemetsal proua Suigina ja H. Arenil Lii osas. A. Tammemets oma tavalise hoo ja koomilisusega kutsus saalis esile sagedased naeruhood. Naiselikult tujukas ja armumises järeleandlik Lii, H. Areni osatõlgendusel, sai kõigiti mõõduka ja usutava kuju.

Aga talumehest oli jällegi osatud välja teha arenemata karvanässakad (Mõrtsuka ja Räägu peremehed). Tuletagem siinkohal meelde soome talumeest (Simola peremees). „Niskamäe naistes“.

Lavapildid R. Sepalt olid mõjuvad.

Eesti luule vanameistrit

Jakob Liiva

mälestavad sügavas leinas

„TULEVIKU RADADE“

kaastöölised ja lugejad